

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Diplomová práce

Důchodová reforma České republiky

Bc.Lenka BUREŠOVÁ

© 2015 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra ekonomiky

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Lenka Burešová

Hospodářská politika a správa

Název práce

Důchodová reforma České republiky

Název anglicky

Pension reform in the Czech Republic

Cíle práce

Cílem diplomové práce je na základě analýzy nejvýznamnějších změn důchodové reformy v roce 2011 posoudit jejich přínosy a dopady na občany ČR a formulovat základní doporučení pro jejich zajištění se na stáří. Dílčím cílem je komparace II. a III. důchodového pilíře, zhodnocení pozitiv a negativ zavedení II. důchodového pilíře.

Metodika

Diplomová práce bude rozdělena do dvou hlavních částí, teoretické a praktické.

V teoretické části budou vysvětleny základní pojmy a kategorie, bude objasněna problematika změny důchodového systému, demografická, ekonomická a politická situace v ČR, pilíře důchodové reformy a vznik penzijních společností.

V praktické části budou zhodnoceny hlavní změny v rámci penzijní reformy, výhody a nevýhody druhého pilíře a otázka jeho přínosů do budoucna.

Pro účely této analýzy budou využity zdroje informací z výzkumů veřejného mínění, odborné názory a veřejně dostupné prezentace předních českých ekonomů a politiků, názory obyvatel ČR na důchodovou reformu, praktické kalkulace a investiční strategie na stránkách vybraných penzijních společností.

Na základě těchto analýz a kalkulací budou v závěru práce formulována základní doporučení pro občany ČR, jak se co nejlépe zajistit na stáří.

V diplomové práci bude využita metoda sekundárního sběru dat, analýzy dokumentu, syntézy, deskripce a komparace.

Doporučený rozsah práce

60-80 stran

Doporučené zdroje informací

CSSZ, MPSV, CZSO, internetové stránky penzijních společností

Internetové zdroje:

JANDA, Josef. Zajištění na stáří: jak se co nejlépe připravit na podzim života. 1. vyd. Praha: Grada, 2012, 197 s. Finance pro každého. ISBN 978-80-247-4400-1.

KREBS, Vojtěch a kol.: Sociální politika, 4. přepracované a rozšířené vydání, Praha, ASPI, a.s., 2007, 504 str., ISBN: 978-80-7357-276-1

Literatura:

SYROVÝ, Petr. Jak si spořit na důchod: zorientujte se v důchodové reformě. 1. vyd. Praha: Grada, 2012, 152 s. ISBN 978-80-247-4479-7.

VOSTATEK, Jaroslav: Sociální a soukromé pojištění, 1. vydání, Praha, Codex Bohemia, s r.o., 1996, 601 str. ISBN: 80-85963-21-3

Zákon č. 428/2011 Sb.

Zákon o doplňkovém penzijním spoření č. 427/2011 Sb.

Zákon o důchodovém pojištění č. 220/2011 Sb.

Zákon o důchodovém pojištění č. 306/2008 Sb.

Zákon o důchodovém spoření č. 426/2011 Sb.

Zákon o penzijním připojištění č. 42/1994 Sb.

Zákon o rozpočtových pravidlech č. 218/2000 Sb.

Zákony:

Předběžný termín obhajoby

2015/06 (červen)

Vedoucí práce

Ing. Dobroslava Pletichová

Elektronicky schváleno dne 16. 10. 2014

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 16. 10. 2014

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 01. 03. 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Důchodová reforma ČR" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 6.3.2015

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí mé diplomové práce Ing. Dobroslavě Pletichové za odborné vedení, cenné rady a pomoc, kterou mi v průběhu zpracování diplomové práce poskytovala.

Důchodová reforma České republiky

Czech pension reform

Souhrn

Důchodová reforma ČR byla uzákoněna v roce 2011, byla rozdělena na dvě části – malou a velkou důchodovou reformu. Její nutnost vyplynula ze stále se zhoršující demografické situace a prodlužujícího se věku dožití. Nově došlo k zavedení třípilířového systému. Ve druhém a třetím pilíři bylo cílem nabídnout občanům různé možnosti a alternativy investování, jejichž výběrem a kombinací by účastník mohl dosáhnout výnosnějšího zhodnocení finančních prostředků a tím i vyšší naspořené částky při odchodu do penze. V minulosti lidé znali penzijní spoření pouze jako konzervativní spoření se státním příspěvkem. Druhý pilíř, který byl nově zaveden, nemá u občanů příliš velkou oblibu. Obsahuje velmi striktní podmínky vstupu, prvky neflexibility a další nedokonalosti v podobě vyplácení penzí. Do třetího pilíře byly zavedeny investiční fondy. Doporučené strategie, které by zajistily klientovi odpovídající výnos, se v současné době využívají minimálně. Občané České republiky patří spíše ke konzervativním investorům a využívají převážně transformovaného fondu. Nové podmínky v systému penzijního spoření vedly spíše k úbytku klientů, a na druhé straně ke zvýšení příspěvků jednotlivých účastníků penzijního spoření.

Summary

Pension reform was enacted in 2011, was divided into two parts - small and large pension reform. The need arose from the ever-worsening demographic situation and the life expectancy. Recently there has been the introduction of a three-pillar system. In the second and third pillar was the aim to provide its citizens with various options and alternatives investment, the selection and combination of the participant could achieve more profitable value for money and thus a higher amount saved at retirement. In the past, people knew retirement savings just as conservative savings schemes. The second pillar, which was newly introduced, citizens have too much popularity. It contains very strict entry

conditions, elements of inflexibility and other imperfections in the form of payment of pensions. The third pillar were introduced investment funds. Suggested strategies to ensure appropriate client revenue, currently using a minimum of persons. Citizens of the Czech Republic belongs rather to conservative investors and used mainly transformed Fund. New conditions in the system of pension savings rather led to a loss of clients, on the other hand to increase the contributions of individual participants in pension savings.

Klíčová slova: důchodová reforma, pilíře důchodového systému, sociální politika, penzijní společnost, sociální pojištění, demografická situace, důchodový účet, veřejná penze

Keywords: pension reform, the pension system, social policy, company pension, social insurance, demographic situation, retirement account, tax payers, public pensions

Obsah

1	Úvod.....	13
2	Cíl práce a metodika	13
3	Teoretická východiska	14
3.1	Sociální politika	14
3.1.1	Historie a okolní státy	15
3.2	Konstrukce penzijních systémů	16
3.2.1	Bismarckův pojistný systém	16
3.2.2	Beveridgeův systém	17
3.2.3	Dvousložková konstrukce.....	17
3.2.4	Pojistný systém se stanoveným minimem	17
3.3	Základní charakteristika důchodového systému ČR.....	18
3.4	Průběžný systém (PAYG).....	20
3.5	Soukromé penzijní systémy	20
3.6	Důchodová reforma	21
3.6.1	Malá důchodová reforma	21
3.6.2	Velká důchodová reforma.....	22
3.7	Penzijní reforma NDC (Notionally Defined Contribution)	23
3.7.1	Podpora rodinné politiky	24
3.8	Pilíře penzijního systému.....	24
3.8.1	I. pilíř	24
3.8.2	II. pilíř	26
3.8.3	III. Pilíř.....	27
3.8.4	Předdůchod	29
3.9	Porovnání poplatků	29
3.10	Příspěvky státu a Daňové výhody.....	30
3.11	Účastnické fondy	32
3.11.1	Konzervativní fond	32
3.11.2	Vyvážený fond	32
3.11.3	Dynamický fond	32
3.12	Důchodová reforma ve vybraných státech.....	32
3.12.1	Švýcarsko.....	32

3.12.2 Francie	33
3.12.3 Česká republika a sousední státy	33
3.13 Demografická situace ČR	34
3.14 Ekonomická situace	36
3.14.1 HDP	36
3.14.2 Nezaměstnanost	37
3.14.3 Inflace	38
3.15 Politická situace	38
3.16 Penzijní fondy a Penzijní společnosti	39
3.17 Zhodnocení současné situace v ČR	41
3.18 Názory občanů ČR a dopady penzijní reformy	42
4 ANALYTICKÁ ČÁST	44
4.1 Důchod z prvního pilíře	45
4.2 Rozbor druhého pilíře	47
4.2.1 Druhý pilíř – nevýhody	49
4.2.2 Druhý pilíř – úpravy a řešení	49
4.2.3 Druhý pilíř – výhodnost vstupu	50
4.3 Třetí pilíř	51
4.3.1 Investiční strategie	51
4.3.2 Transformovaný fond a účastnické fondy	52
4.4 Investiční strategie pro klienta	53
4.4.1 Věková kategorie 25 let	55
4.4.2 Věková kategorie 35 let	57
4.4.3 Věková kategorie 45 let	60
4.5 Vypořádání třetího pilíře	63
4.6 Předdůchod	64
4.7 Spoření občanů na penzi v ČR	66
4.8 Další možnosti finančního zajištění	71
4.8.1 Investiční životní pojištění	72
4.8.2 Pravidelná investice do fondů	72
5 Výsledky a diskuse	73
Literatura:	78

Seznam použitých zkratk

APS – asociace penzijních společností

ČNB – Česká národní banka

ČR – Česká republika

ČSSZ – Česká správa sociálního zabezpečení

ČSÚ – Český statistický úřad

DPS – doplňkové penzijní spoření

KB – Komerční banka

MFČR – Ministerstvo financí České republiky

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

OECD – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

Seznam grafů

Graf 1 Výše sociálních transferů v letech 1995-2014 (v mld. Kč).....	25
Graf 2 Narození a zemřelí v ČR 1989 - 2012	35
Graf 3 Průměrná hrubá měsíční mzda 2000 - 2013	36
Graf 4 Udržitelnost současného důchodového systému	43
Graf 5 Názory na výši starobních důchodů (údaje v %) v roce 2013	43
Graf 6 Názory na čerpání sociálních dávek	44
Graf 7 Vývoj hranice chudoby.....	47
Graf 8 Porovnání výnosů se státními a vlastními příspěvky	56
Graf 9 Růstová strategie životního cyklu	57
Graf 10 Porovnání výnosů se státními a vlastními příspěvky	59
Graf 11 Vyvážená strategie životního cyklu.....	59
Graf 12 Porovnání výnosů se státními a vlastními příspěvky	61
Graf 13 Konzervativní strategie životního cyklu.....	62
Graf 14 Příspěvky penzijního připojištění v mld. Kč v letech 1995 – 2014.....	67
Graf 15 Zabezpečení občanů na stáří dle produktů	68
Graf 16 Poměr úspor domácností v % disponibilního důchodu domácností.....	69
Graf 17 Zadluženost domácností v % disponibilního důchodu domácností	69
Graf 18 Rozhodovací aspekty investování	70
Graf 19 Hotovost a vklady v % z celkových finančních aktiv domácností.....	71
Graf 20 Investiční fondy a akcie v % z celkových finančních aktiv domácností.....	71

Seznam obrázků

Obrázek 1 Změny v penzijním připojištění	23
Obrázek 2 Změny v systému penzijních společností.....	40
Obrázek 3 Způsoby výplaty třetího pilíře	63
Obrázek 4 Rozdíl mezi předdůchodem a předčasným důchodem	64

Seznam tabulek

Tabulka 1 Vývoj důchodových statistik	19
Tabulka 2 Hospodaření systému důchodového pojištění v letech 1996 – 2012.....	26
Tabulka 3 Zavádějící prodejní argumenty	27
Tabulka 4 Výše prostředků pro nárok na předdůchod	29
Tabulka 5 Státní příspěvky	31
Tabulka 6 Daňové odpočty	31
Tabulka 7 Hrubý domácí produkt ČR 2007-2013	37
Tabulka 8 Průměrná míra nezaměstnanosti ČR 2007-2013	37
Tabulka 9 Míra inflace ČR 2007-2013	38
Tabulka 10 Spokojenost/nespokojenost se současnou politickou situací v ČR (v %).....	39
Tabulka 11 Počet pracujících důchodců v ČR.....	42
Tabulka 12 Výpočet penze při osobním vyměřovacím základu 12 539 Kč	45
Tabulka 13 Výpočet penze při osobním vyměřovacím základu 37 617 Kč	45
Tabulka 14 Výše čistého důchodu k čisté mzdě ve vybraných zemích OECD (v %).....	46
Tabulka 15 Kalkulace dle věku – II. pilíř	51
Tabulka 16 Kalkulace dle příjmů – II. pilíř	51
Tabulka 17 Výnosy transformovaných fondů	53
Tabulka 18 Výpočet řádného důchodu	54
Tabulka 19 Daňová úspora za 44 let.....	55
Tabulka 20 Propočet zhodnocení pro klienta ve věku 25 let.....	55
Tabulka 21 Daňová úspora za 32 let.....	58
Tabulka 22 Propočet zhodnocení pro klienta ve věku 35 let.....	58
Tabulka 23 Daňová úspora za 20 let.....	60
Tabulka 24 Propočet zhodnocení pro klienta ve věku 45 let.....	61
Tabulka 25 Propočet předčasného a řádného důchodu.....	65
Tabulka 26 Počet účastníků transformovaných fondů.....	66
Tabulka 27 Objem investic v transformovaných fondech	66

1 Úvod

Téma diplomové práce důchodová reforma ČR bylo vybráno z důvodu zájmu o danou problematiku. Důchodová reforma se týká každého občana České republiky od narození až po stáří. V současné době se jedná o mediálně i politicky diskutovanou záležitost. Hledají se cesty k nastavení funkčního systému, který by byl stálý a přínosný. Občan ČR má k dispozici mnoho způsobů a nástrojů, jak se na stáří zabezpečit. Od spoření v různých finančních produktech, až po investice do nemovitostí, zlata apod. O skutečnosti, že důchodová reforma je nutností, se dnes hovoří velmi často. Hlavním argumentem pro toto tvrzení je demografický vývoj a stárnutí populace. Každý občan ČR by se proto měl zamyslet nad otázkou, jak bude řešit svoji budoucí finanční situaci. Nad touto otázkou je nejvhodnější zamyslet se již v okamžiku své první výplaty. Odkládat si určitou část svých finančních prostředků je nezbytné, nicméně není to jediná věc, kterou bychom pro klidné stáří měli udělat. Stejně tak, je důležité budovat kvalitní rodinné vztahy a vychovat zodpovědné děti, které budou připravené na budoucí péči o své rodiče. Neméně důležitou roli zde hraje i stát, který by měl svou politikou a zákony vytvářet podmínky, jimiž by zajišťoval růst populace a produktivitu práce. Práce nabízí možnosti, jak se zajistit na stáří prostřednictvím důchodového systému a jakou strategii v penzijním spoření zvolit.

2 Cíl práce a metodika

Hlavním cílem diplomové práce je analyzovat významné změny, které byly vyvolány důchodovou reformou v roce 2011 a 2013 a zhodnotit její efekty. Přínosem diplomové práce bude, na základě zjištěných skutečností, formulovat základní doporučení a investiční strategie, které vedou k finančnímu zajištění se na stáří.

Práce bude rozdělena do dvou hlavních částí – teoretické a analytické. Teoretická část se bude zabývat historií a současností sociální politiky a důchodového systému v ČR bude popisovat tuto problematiku i ve vybraných státech. Teoretická část bude dále obsahovat deskripci malé a velké důchodové reformy v ČR a její základní charakteristiku.

V praktické části se práce bude zabývat analýzou hlavních změn v rámci penzijních společností, bude posuzovat pozitiva a negativa druhého pilíře a zabývat se otázkou jeho zrušení. Analýza třetího pilíře bude zaměřena na strategii a způsoby investování. Práce se zaměří na porovnání poplatků soukromých penzijních společností a státní instituce

v podobě ČSSZ a jejich zdůvodnění. Bude obsahovat další návrhy a úpravy změn současného penzijního systému a jejich praktické zdůvodnění. V praktické části budou provedeny kalkulace spoření na důchod pro jednotlivé věkové kategorie dle průměrné výše příjmu. Pro účely druhého pilíře tato kalkulace bude poskytovat základní pohled výhodnosti, nebo nevýhodnosti vstupu do tohoto systému. Bude zvolena věková kategorie klientů 20, 30 a 40 let. Pro účely třetího pilíře budou provedeny kalkulace pro věkové kategorie 25, 35 a 45 let rovněž s průměrnou výší příjmu. Práce bude obsahovat základní doporučení, jakým způsobem nejlépe investovat, kolik lze na důchod naspořit a jakou rentu lze očekávat po dobu 20 let. Bude provedeno posouzení kdy a za jakých podmínek lze využít předdůchod a vyčíslena výše ztráty, pokud půjde občan do předčasného důchodu. Práce bude obsahovat statistické výzkumy na jejichž základě bude zjištěno, jak vnímá současnou situaci veřejnost.

Na základě uvedených analýz a kalkulací budou v závěru práce formulována základní doporučení pro občany ČR, jak se nejlépe na stáří zajistit s porovnáním, zda jsou tato doporučení v současnosti využívána.

V diplomové práci bude využita metoda sekundárního sběru dat, analýza dokumentu, syntéza, deskripce a komparace. Kalkulace spoření na důchod budou provedeny na základě příkladů z finanční matematiky, s využitím anuitního počtu.

3 Teoretická východiska

3.1 Sociální politika

Duka (2013, s.13) uvádí, že sociální politika formuje vztah jedinců a sociálních podmínek jejich života. Každý občan je subjektem i objektem sociální politiky. Jejím cílem je poskytovat sociální jistoty a umožnit přiměřený životní způsob a realizaci zaručených lidských práv. Vostatek (1996, s.65) uvádí, že první dělnické důchodové pojištění bylo v Čechách zavedeno roku 1924 jako důsledek zmírnění nouze v případě stáří. V tomto období se sociální pojištění stalo základem většiny systémů a zároveň povinností pro občany ze zákona. Vostatek (1996, s. 65) poukazuje na několik významných výhod. Jedná se o nižší správní náklady ve státním systému, oproti soukromému, dále o to, že úzké sepětí sociálního pojištění se státem umožňuje zmírňovat dopady inflace a eliminovat chudobu ve stáří.

Dle Duky (2013, s.13) má sociální politika tři společné znaky:

- prospívá občanům
- váže se na ekonomické i mimoekonomické cíle
- užívá nástrojů, které umožňují přerozdělování zdrojů

3.1.1 Historie a okolní státy

Německo

Francová, Novotný (2008, s. 75) uvádí, že v Německu byla zavedena soustava povinného sociálního pojištění pro případ nemoci, pracovního úrazu a invalidity již v roce 1883 německým kancléřem Otto von Bismarckem. Tento systém je založen na generační solidaritě. Před válkou zde došlo k decentralizaci sociální politiky, byl zde kladen důraz na rodinnou politiku a po válce jsou ustanovovány všechny zásadní sociálně politické instituce.

Anglie

Francová, Novotný (2008, s. 75) uvádí, že po 2. Sv. válce byla zavedena studie *“Pojištění pro všechny a pro všechno”* které funguje na základě pomoci v nepříznivých situacích souvisejících se zdravím, stáří, nezaměstnaností. Vyplácené dávky jsou tzv. *“Flat rate”*, což znamená, že jsou pro všechny stejné. Hlavní zodpovědnost má stát, nicméně na příspěvku by se měl podílet zaměstnanec i zaměstnavatel.

Švédsko

Francová, Novotný (2008, s. 75) uvádí, že ve 30. letech 20 století zde byl označen nejpálčivější problém, a to nízká porodnost, protože Švédsko je silně založeno na rodinné politice. Redistribuce zdrojů je realizována dle potřeby a výkonu. V oblasti politiky zaměstnanosti má hlavní místo efektivní, aktivní přístup v podobě vytváření nových pracovních příležitostí, kvalifikace a rekvalifikace.

Česká republika

Krebs (2010, s. 91) uvádí, že do roku 1989 téměř neexistovala sociální politika v našem státě ve smyslu moderních trendů. Do určité míry se jevila jako deformovaná. Fungovala

skrytost sociálních problémů, které socialismus údajně odstranil. Namísto toho zde vládla politika řízené zaměstnanosti, monopolní realizaci měl v sociální politice stát. Tato sociální politika byla omezena právě na aktivity státu v sociální oblasti. Stát byl jediným zaměstnavatelem a provozovatelem národního hospodářství, existovaly pětileté plány, státní rozpočet. Využití pracovního potenciálu bylo nízké a málo produktivní. Kompenzací byl dřívější odchod do důchodu a bylo dbáno na zaměstnávání žen, přičemž vznikaly jesle pro umístění dětí. Mzdy byly určovány centrálně pro celá odvětví, mnohdy bez ohledu na kvalifikaci, výkonnost a hospodářský výkon podniku. Občan byl pasivním příjemce sociálních dávek a služeb. Typickým znakem tohoto období je *“sociální rovnostářství”*. Financování tohoto systému bylo výhradně ze státního rozpočtu. Nezaměstnanost neexistovala, protože bylo povinnost pracovat a nesplnění této povinnosti znamenalo trestný čin.

3.2 Konstrukce penzijních systémů

Vostatek (1996, s. 83) uvádí, že dle konstrukce členíme penzijní systémy na dva základní typy, ze kterých poté vycházejí prakticky všechny důchodové systémy světa. Jsou buď reprezentovány jedním či druhým systémem, ale nejčastěji se setkáváme s různými kombinacemi obou systémů. Penzijní systémy dělíme na Bismarckův systém, který výrazným způsobem akcentuje zásluhovost a Beveridgeův systém jednotného důchodu. Počátky důchodového pojištění sahají až do 18. století, modernější pojetí důchodového pojištění, tak jak ho známe dnes, se potom začalo objevovat na přelomu 19. a 20. století.

3.2.1 Bismarckův pojistný systém

Dle Krebse a kol. (1997, s.166) vznikl Bismarckův pojistný systém v druhé polovině 19. století v Německu, bývá často spojován a interpretován jako systém průběžný. S průběžným způsobem financování nemá ve své původní podobě nic společného, protože peníze nebyly vypláceny současným důchodcům, ale byly ukládány na důchodovém účtu. Tento systém funguje na pojistném principu. Plátce pojistného v průběhu ekonomicky aktivního života odvádí pojistné do systému a v důchodu mu je poté vyplácena penze, která se odvíjí od počtu let, po které poplatník odváděl pojistné do systému a dle výše mzdy v průběhu života. Aby mohl systém v dlouhém období fungovat a byla zachována

kupní síla obyvatel, jsou průběžně dle růstu reálných mezd upravovány jak parametry systému, tak i již vyplácené důchody.

3.2.2 Beveridgeův systém

Krebs a kol. (1997, s. 166) uvádí, že v tomto systému není prostor pro diferenciaci důchodů dle příjmů či výše pojistného placeného do systému, výše vypláceného důchodu je stanovována určitou jednotnou částkou a je pro všechny osoby stejná. Výše důchodu bývá často navázána na určité minimální příjmové či sociální ukazatele - ať je to již minimální mzda či například životní a existenční minimum. Diferenciace důchodových příjmů je potom svěřena do rukou samotných občanů. Státní systém má zajistit uspokojení základních životních potřeb a každý člověk se poté může rozhodnout, nakolik chce ovlivnit svůj příjem v důchodu pomocí dobrovolného individuálního spoření v soukromých společnostech. Beveridgeův systém je například aplikován, v dnes již poněkud složitější modifikaci, od roku 1946 ve Velké Británii.

3.2.3 Dvousložková konstrukce

Dle Krebse a kol (1997, s. 167) se jedná se o kombinaci dvou předchozích typů – vychází jak z Bismarckova tak z Beveridgeho modelu a je v dnešní době velmi hojně využíván. Vyplácený důchod se skládá z části, která je shodná pro všechny poživatele důchodu a z části, která se liší dle výše odvedeného pojistného a doby jeho placení. Systém tak dokáže zabezpečit jistou minimální životní úroveň všem občanům a zároveň i dále diferencovat důchod dle předchozí ekonomické aktivity. Jedná se o systém, který je v současné době používán u nás v ČR v rámci 1. pilíře důchodového systému.

3.2.4 Pojistný systém se stanoveným minimem

Krebs a kol. (1997, s.167) uvádí, že se jedná o modifikaci Bismarckova systému, a ten přiznává při získání stanovené doby pojištění minimální důchod, aniž by byla brána v úvahu výše zaplaceného pojistného. Je zde umožněno navyšování procentní sazbou a současně minimální částkou. Důchodový systém v ČR, který prošel od roku 1957 mnoha úpravami, se nejvíce přibližoval právě tomuto 4. typu.

3.3 Základní charakteristika důchodového systému ČR

Ministerstvo práce a sociálních věcí (2013) uvádí, že důchodový systém ČR je založen na povinném základním důchodovém pojištění podle zákona o důchodovém pojištění. Dále na důchodovém spoření a od roku 2013 na doplňkovém penzijním spoření, které nahradilo penzijní připojištění se státním příspěvkem. Součástí dobrovolných doplňkových systémů jsou i produkty komerčních pojišťoven - zejména životní pojištění. V členských státech EU poměrně obvyklé zaměstnavatelské penzijní systémy nejsou v současné době v ČR zastoupeny. Základní povinné důchodové pojištění je dávkově definované a průběžně financované, je univerzální a zabezpečuje všechny ekonomicky aktivní osoby. Právní úprava je jednotná pro všechny pojištěnce, neexistují speciální odvětvová či profesní schémata apod. Pouze z organizačně-administrativního hlediska platí určité odchylky pro tzv. silové rezorty (např. vojáci, hasiči, policisté, celníci).

Dle MPSV (2013) důchod ze základního důchodového pojištění pobírá více než 99 % obyvatel ve věku vyšším než je věková hranice pro nárok na starobní důchod. Zákon o důchodovém pojištění je účinný od roku 1996, nicméně od té doby byla přijata řada legislativních změn - většina z nich směřující k úpravě parametrů tak, aby byla zabezpečena finanční udržitelnost důchodového systému při zachování adekvátní úrovně dávek.

Gola (2014) v níže uvedeném průzkumu uvádí, že dochází ke zvyšování starobních důchodů a ke snižování počtu poplatníků na jednoho starobního důchodce. V důsledku tohoto faktu bude v budoucnu docházet ke snižování důchodů a není zde prostor pro zvyšování sociálního pojištění, protože, již nyní patří sazby sociálního pojištění v Česku mezi nejvyšší v rámci zemí EU. Gola (2014) také poukazuje na skutečnost, že vlastní investice jsou nutností.

Tabulka 1 Vývoj důchodových statistik

	<i>Stav k 31. 12. 2009</i>	<i>Stav k 31. 3. 2014</i>
<i>Počet starobních důchodů</i>	<i>2 108 368</i>	<i>2 343 504</i>
<i>Počet invalidních důchodů</i>	<i>585 944</i>	<i>431 378</i>
<i>Počet pozůstalostních důchodů (sólo)</i>	<i>96 076</i>	<i>83 938</i>
<i>Počet důchodců</i>	<i>2 790 391</i>	<i>2 858 820</i>
<i>Počet vyplácených důchodů</i>	<i>3 418 876</i>	<i>3 481 251</i>
<i>Počet poplatníka na jednoho důchodce</i>	<i>1,76</i>	<i>1,706</i>
<i>Počet poplatníků na jednoho starobního důchodce</i>	<i>2,33</i>	<i>2,081</i>

Zdroj: <http://www.ceskereformy.cz/spolehat-se-na-statni-duchod-cisla-rikaji-ne/>

Dle Biskupa a Voříška (2005, s.13) v důchodovém systému rozeznáváme tyto druhy důchodů

- starobní (včetně tzv. předčasného starobního důchodu),
- invalidní,
- vdovský a vdovecký
- sirotčí.

MPSV (2013) uvádí, že důchod se skládá ze dvou složek:

- ze základní výměry (stanovené pevnou částkou stejnou pro všechny druhy důchodů bez ohledu na délku doby pojištění a výši výdělků)
- z procentní výměry

Jsou-li současně splněny podmínky nároku na výplatu více důchodů téhož druhu, nebo na výplatu starobního důchodu nebo invalidního důchodu, vyplácí se jen jeden důchod, a to vyšší. Jsou-li současně splněny podmínky nároku na výplatu starobního, nebo invalidního důchodu a na výplatu vdovského důchodu nebo vdoveckého důchodu a nebo sirotčího důchodu, vyplácí se vyšší důchod v plné výši a z ostatních důchodů se vyplácí polovina procentní výměry, nestanoví-li zákon o důchodovém pojištění jinak.

O nároku na důchod, jeho výši a výplatě rozhoduje Česká správa sociálního zabezpečení s výjimkou případů, kdy jsou příslušné k rozhodování orgány sociálního zabezpečení ministerstev obrany, vnitra a spravedlnosti.

Biskup a Voříšek (2005, s. 181) uvádí, že vyplácené důchody se zvyšují v závislosti na růstu úhrnného indexu spotřebitelských cen za domácnosti celkem ve stanoveném období a je závislé na růstu indexu reálné mzdy.

3.4 Průběžný systém (PAYG)

Loužek (2007, s.3) uvádí, že průběžný systém financování důchodů (PAYG) se dostal do krize. Dále uvádí, že tento systém je příliš rigidní a přispívá k vysoké nezaměstnanosti, oslabuje podněty k práci a snižuje růst ekonomiky. V minulosti, konkrétně v 50. letech 20. století se tento systém jevil jako užitečný. Bylo to v době, kdy růst mezd a populace převyšoval výnos na kapitálovém trhu. Výhodou průběžného systému je větší odolnost vůči inflaci, nepodléhá výkyvům na kapitálovém trhu a umožňuje vyrovnávat důchodový systém dle parametrů. Jeho nevýhodou je vysoké přerozdělování, povinné příspěvky a velká citlivost na demografický vývoj.

3.5 Soukromé penzijní systémy

Loužek (2007, s.3) vnímá hlavní výhody soukromých penzijních fondů v tom, že se jedná o větší individualizaci, kdy dávky odpovídají zaplaceným prostředkům, lépe se přizpůsobuje demografickým trendům a nese s sebou nízké daňové zatížení. K nevýhodám bychom zařadili nemožnost nabízet pojištění proti depresi, rizika kapitálového trhu, nebo neočekávanou inflaci. Loužek (2007, s.11) upozorňuje na fakt, že bankrot průběžného systému by byl tragédií a přirovnává ji k velké depresi. Naproti tomu uvádí, že nelze očekávat výši důchodů srovnatelnou se současností, resp. s generací našich rodičů. Dále uvádí, že fondový systém neodstraní konflikt mezi generacemi. Dle ekonomických pravidel, by zavedení fondového systému mělo být výhodnější, ale jen za předpokladu, pokud výnos soukromých fondů bude vyšší než je míra růstu populace a průměrných mezd. Hlavní problém vidí v nákladech na demografické stárnutí populace. Uvádí, že fondový systém by měl být dobrovolný, reforma by neměla vytvářet důchodové schodky a tím postupně upravovat parametry průběžného systému.

3.6 Důchodová reforma

Pikora, Šichtařová (2011, s.26) uvádí, že důchodová reforma nastala v roce 2011 téměř po dvaceti letech od pádu komunismu. V závislosti na statistikách z nichž vyplynul scénář zřejmý pro další budoucí generace, který by znamenal obrovskou zátěž pro další populace. Vláda přišla s opt-outem, který znamená vyvedení části finančních prostředků z aktuálního průběžného důchodového systému do soukromých společností, které budou zhodnocovat finanční prostředky. Pro lepší srozumitelnost bylo zvoleno rozdělení malá a velká důchodová reforma. Duka (2013,s.78) uvádí, že současný penzijní systém je založen na solidaritě lidí, kteří mají vyšší platy s těmi kteří mají platy nižší. V důsledku toho evokuje nerovnosti, protože lidé s vyššími příjmy mají nepoměrně nižší starobní důchod. Nutno podotknout, že současní důchodci výrazné změny nepocítí, ty se týkají až budoucích. Dle Duky (2013, s 89) by podle nově nastaveného systému, mělo 70% budoucích starobních důchodů klesnout, desetina občanů se důchod nezmění a pětina se zvýší. Loužek (2007, s.7) upozorňuje na fakt, že stát nemá zajišťovat občany "od kolébky až po hrob", nicméně má zmírňovat dopady hospodářského vývoje. Stát má umožnit občanům, aby se o sebe postarali sami během svého aktivního života. Loužek (2007, s.8) uvádí, že se lze zajistit na stáří třemi způsoby:

- odložení současné spotřeby a vytváření soukromých úspor
- zplazení a vychování odpovědných dětí
- účastí v programu sociálního pojištění

Loužek (2007, s.10) uvádí problémy minulého systému. Jedná se zejména o souběh důchodu a příjmu, navrhuje zrušení vdovských a vdoveckých důchodů. Uvádí, že více než 30% důchodových dávek se týká jiné oblasti než starobní penze. Poukazuje také na omezení předčasného odchodu do důchodu. Doporučuje zvýšit věk odchodu do penze, což se povedlo v Americe.

3.6.1 Malá důchodová reforma

Janda (2012,s. 60) uvádí, že malá důchodová reforma začala platit 1. ledna 2012 a výrazně zvyšuje věk potřebný pro odchod do důchodu. Ročně se zvýší i tempo růstu věku potřebného pro odchod do důchodu. U žen o 6 měsíců ročně, u mužů o 2 měsíce za rok.

Mezi další změny patří nově nastavená pravidla pro valorizaci. Přičemž by mělo dojít k eliminaci populistických gest před volbami. Nyní jsou pevně stanovená pravidla, kdy valorizace důchodů závisí na indexu spotřebitelských cen a růstu reálných mezd. Do budoucna se důchody budou zvyšovat o nárůst inflace a třetinu nárůstu reálných mezd v ekonomice. Naopak dojde ke snížení výpočtového základu nutného pro předčasný důchod. Další změnou je vdovský důchod ve smyslu odbytného. Nově již vdovec nezíská jednorázovou výplatu ve výši 12 měsíčních starobních důchodů.

3.6.2 Velká důchodová reforma

Janda (2012, s. 61) dále uvádí, že od malé se liší velká důchodová reforma tím, že lidé mohou vyvést část peněz z průběžného důchodového systému do nově vzniklých penzijních společností. Jedná se tak o druhý pilíř důchodového systému. Občané se mohou rozhodnout, zda zůstanou pouze u stávajícího průběžně financovaného prvního pilíře a budou do něj odvádět 28 % ze svého vyměřovacího základu, či zda se částečně vyváží (zvolí opt – out) do druhého fondově financovaného pilíře (do prvního pilíře budou místo 28 % odvádět nově 25 % vyměřovacího základu a zbylá 3 % + 2 % navíc z vlastních prostředků budou odvádět do druhého pilíře), kde bude výše důchodu odvozena od hospodaření transformovaných či nově založených penzijních společností, a v budoucnu jim budou plynout dva důchody – jeden státní z průběžného systému a druhý od pojišťovny, od které si nakoupí za naspořené peníze výplatu renty.

Obrázek 1 Změny v penzijním připojištění

Současné penzijní připojištění (po reformě Transformovaný fond ve III. pilíři)	Schválené změny
každoroční nezáporné zhodnocení prostředků	u nových fondů (II. i III. pilíř) nebude garantována návratnost vložených prostředků (lze dosáhnout vyšších, ale i záporných výnosů)
státní příspěvek a daňové úlevy (celkem až 3 600 Kč ročně)	státní příspěvek i daňové úlevy ve III. pilíři zůstanou zachovány (stát. příspěvek nově ve výši 90 Kč – 230 Kč), II. pilíř bude bez státního příspěvku
bez poplatků (vyjma příp. poplatků za převod a odbytné)	budou zavedeny poplatky za správu prostředků (II. i III. pilíř)
prostředky předmětem dědictví nebo výplata určeným osobám při úmrtí (pozůstalostní penze, příp. odbytné)	zůstane zachováno pouze u fondů ve III. pilíři (u nových fondů nebude pozůstalostní penze, ale pouze jednorázové vyrovnání, příp. odbytné), ve II. pilíři jen zákonné dědictví s výplatou všech prostředků na důchodový účet dědice ve II. pilíři (při jeho neexistenci přímá výplata všech prostředků dědici) nebo výplatou sirotčího důchodu po dobu 5 let (pro nezletilého)
možnost výběru až poloviny prostředků na účtu již po 15 letech (výsluhová penze)	u nových fondů (II. i III. pilíř) nebude možno výsluhovou penzi sjednat
jednorázová výplata prostředků místo penze	zůstane zachována pouze u fondů ve III. pilíři, ve II. pilíři bude výplata možná pouze formou důchodu (dočasný po dobu 20 let nebo doživotní)
možnost předčasného ukončení smlouvy (již po 1 roce, výplata všech prostředků na účtu bez státních příspěvků)	zůstane ve III. pilíři (až po 2 letech), ve II. pilíři tato možnost nebude

Zdroj: vlastní zpracování

3.7 Penzijní reforma NDC (Notionally Defined Contribution)

Vostatek (2011, s. 3) uvádí, že malá důchodová reforma měla posílit zásluhovost penzí, nicméně byla využita zejména ke zvýšení důchodového věku. Systém privátního důchodového spoření tzv. Opt-out je pro většinu pojištěnců nevýhodný, neboť podobné systémy v žádné vyspělé ekonomice neobstály. Zahrnují vysoké transakční náklady, naproti tomu mohou generovat velmi zajímavé výnosy, ovšem pouze za předpokladu výnosnosti investičních fondů. Vostatek vidí jako jedno ze smysluplných řešení v zavedení solidárního pilíře a poukazuje na to, že v Maďarsku, Polsku a na Slovensku došlo k chybě z důvodu nezahrnutí solidárního pilíře. Doporučuje držet se modelu, který byl úspěšný ve světě a spočívá v zavedení dvou funkčně odlišných pilířů:

- první pilíř, který je financován z pojistného
- nultý pilíř, tzv. solidární

Dalším krokem by muselo být zřízení sociální důchodové pojišťovny a zavedení rezervního fondu, který by byl vytvářen v prvním pilíři a z něhož by bylo čerpáno v době deficitu.

3.7.1 Podpora rodinné politiky

V návaznosti na navrhovaný systém NCD a jeho udržitelnosti, je nezbytné podporovat rodinnou politiku a vytvářet náhradní kapitálové zdroje opět pomocí zvýšení výdajů na rodinnou politiku. Je nutné se dívat na celou situaci z dlouhodobého hlediska cca 2 až 3 generace. Děti představují pouze krátkodobé výdaje státu, ale dlouhodobě znamenají pro stát příjmy. Průměrná rodina by měla mít 2 – 3 děti, což v současnosti není obvyklé, protože stát nepodporuje rodinnou politiku.

Možnosti pro posílení rodinné politiky:

- jesle a školky
- kratší rodičovská dovolená
- podpora flexibilních a částečných pracovních úvazků
- dva měsíce rodičovské dovolené pro každého z rodičů (zapojení otců)
- podmíněná podpora rodin (studium, rekvalifikace, aktivní hledání práce)
- podpora práce z domova
- firemní školky

Od těchto opatření je očekáváno vyšší zapojení žen do pracovního procesu.

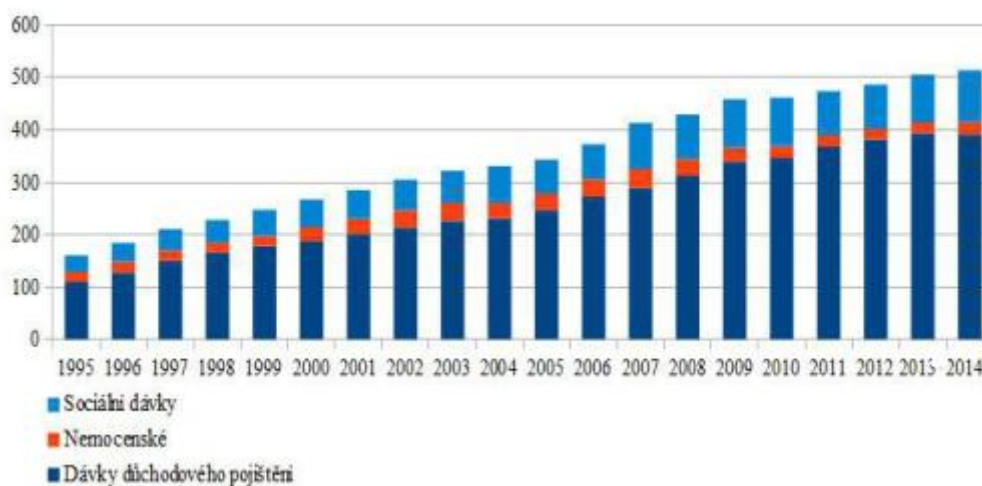
3.8 Pilíře penzijního systému

3.8.1 I. pilíř

Dle ministerstva financí (2013) je první pilíř státní průběžně financovaný systém, který je financován zejména z odvodů sociálního pojistného. Účast je povinná pro zaměstnance i osoby samostatně výdělečně činné. Z tohoto pilíře jsou vypláceny státní důchody. Průběžně financovaný pilíř není nadále plně financován pouze z odvodů na sociální pojistné a dostává se do deficitu. Roste také demografické riziko spojené se stárnutím populace. Výhled při dosavadní demografické situaci je takový, že dnes je poměr pracující/důchodce 2:1 a v roce 2050 bude 1:1. Jeden zaměstnanec přináší

do státního důchodového systému 28%. Aktuální náhradový poměr (mzda vs.důchod) je 42%, při očekávaném poklesu přispívajících osob se může snížit až ke 30 %. Reforma má nejen ulevit státu, ale také zvýšit vazbu mezi povinně odváděným pojistným a následnou výší důchodů. Lidé si začnou část peněz spořit na svůj účet a zmírní se závislost na početní i ekonomické síle dalších generací.

Graf 1 Výše sociálních transferů v letech 1995-2014 (v mld. Kč)

Zdroj: Parlamentní institut, mandatorní výdaje státního rozpočtu.

Svoboda (2013, s. 53) vnímá hlavní úskalí v deficitu důchodového účtu, který zde začíná narůstat. Chce tento deficit stabilizovat. Nicméně uvádí, že se tohoto deficitu nelze jednoduše zbavit. Jako nejzazší věk odchodu do důchodu vidí věk 68 let, protože poté je zde ohrožení nejen ekonomické, ale také sociálně kulturní. Deficit souvisí s celou ekonomikou a jako navrhované řešení uvádí zvyšování DPH, migraci za podmínek, že zde lidé budou pracovat a platit daně, zvýšení odvodů, nicméně, zde je problém, že pokud by se zvedly odvody z 28% na 45%, tak dosáhneme vyrovnanosti prvního pilíře za 30-40 let, což není zcela efektivní.

Tabulka 2 Hospodaření systému důchodového pojištění v letech 1996 – 2012

rok	Příjmy z pojistného na důch.pojištění	Další veličiny vstupující do výpočtu výsledku hosp. (pouze r. 2012),		Výdaje na dávky DP	Výdaje na správu	Výsledek hospodaření
		výnos DPH 7,2 %	usnesení vlády č.693/12			
1996	133,927			126,797	2,746	4,384
1997	146,333			150,231	2,617	-6,516
1998	156,338			166,119	2,711	-12,493
1999	161,827			177,849	3,423	-19,445
2000	170,457			186,852	3,263	-19,658
2001	185,953			201,111	3,343	-18,501
2002	198,424			213,648	3,685	-18,909
2003	209,624			225,833	3,703	-19,912
2004	243,276			230,897	4,053	8,326
2005	258,327			247,39	4,377	6,56
2006	276,913			272,911	4,866	-0,864
2007	304,934			289,855	5,182	9,897
2008	320,028			312,532	4,898	2,598
2009	310,31			339,788	7,35	-36,828
2010	317,881			346,212	7,286	-35,617
2011	328,005			368,069	5,289	-45,353
2012	332,101	14,379	14,4	382,031	5,023	-26,174

Zdroj:<http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/monitoring/hospodareni-systemu-duchodoveho-pojisten>

3.8.2 II. pilíř

Ministerstvo financí (2013) popisuje zavedený fondový pilíř důchodového spoření, do kterého je možné dobrovolně vstoupit, ovšem poté již je povinnost setrvat v něm až do okamžiku vzniku nároku na dávky, tj. do okamžiku přiznání důchodu z I. pilíře. Důchodové fondy jsou obhospodařovány penzijními společnostmi. Každá penzijní společnost nabízí 4 fondy (dynamický, vyvážený, konzervativní a státních dluhopisů), lišící se investičními limity, strukturou spravovaného portfolia a s tím spojeným investičním rizikem. Účastník si vždy volí svou strategii spoření, kterou může kdykoliv

měnit (jednou ročně bezplatně). Účast vzniká na základě registrace smlouvy o důchodovém spoření v Centrálním registru smluv, který vede Specializovaný finanční úřad. Účastník důchodového spoření je povinen platit pojistné na důchodové spoření. Sazba pojistného na důchodové spoření je 5 % z vyměřovacího základu, který je stejný jako pro důchodové pojištění. Celkově účastník důchodového spoření odvádí na své důchodové zabezpečení o 2 % více, přičemž při účasti na důchodovém spoření je o 3 % sníženo pojistné na důchodové pojištění. Vzhledem k tomu, že se tak sníží odvod do I. pilíře, bude mu krácena procentní výměra státního důchodu z I. pilíře. Účastníci si po vzniku nároku v důchodovém spoření budou moci zvolit mezi doživotním starobním důchodem s možností sjednání výplaty pozůstalostního důchodu na 3 roky, anebo starobním důchodem na dobu 20 let. Důchod z důchodového spoření vyplácí životní pojišťovna na základě uzavřené pojistné smlouvy.

Vostatek (2013, s. 63) upozorňuje na zavádějící prodejní argumenty II. pilíře:

Tabulka 3 Zavádějící prodejní argumenty

Argument	Zdůvodnění
Stárnutí populace	Trvalý růst důchodového věku v Česku podle předpokladu stárnutí (2100: 75 let)
Vlády jsou nezodpovědné	Ignorování selhání anuitních trhů, tržních analýz
Implicitní veřejný penzijní dluh	
Aaronovo pravidlo	Mzdy v postkomunistických zemích by měly dohánět vysokopříjmové země
Diverzifikace produktů	Vnucování DB veřejnému sektoru
	Produkty I. a II. pilíře by neměly být srovnatelné?
	2 pojistné pilíře = jedna režie navíc

Zdroj: [http://www.fontes-
rerum.cz/soubory/download/Vostatek_II._pilir_je_vice_nez_ztracena_prilezitost.pdf](http://www.fontes-
rerum.cz/soubory/download/Vostatek_II._pilir_je_vice_nez_ztracena_prilezitost.pdf)

3.8.3 III. Pilíř

Dle ministerstva financí (2013) je penzijní připojištění pro účastníky transformovaných fondů a doplňkové penzijní spoření pro zájemce od 18 let. Účast je také dobrovolná. Ze systému lze předčasně vystoupit, ovšem nárok na státní příspěvek a daňové úlevy je podmíněn setrváním do stanovené doby. Stát k měsíčním příspěvkům účastníků vyplácí státní příspěvek a umožňuje odečíst část zaplacených příspěvků ze základu daně z příjmů. Transformované fondy vznikly na základě reformy penzijních fondů, která byla součástí

důchodové reformy, a spočívala v oddělení majetku účastníků a správců fondů. Účastníkům penzijního připojištění byly zachovány jejich dosavadní podmínky s tím, že změny v poskytování státního příspěvku platí pro všechny účastníky III. pilíře, tj. i pro účastníky penzijního připojištění. U transformovaných fondů je tak zachována tzv. garance nezáporného zhodnocení, kterou garantuje penzijní společnost. V praxi to znamená, že i při nepříznivém vývoji na finančních trzích nesmí připsat roční zhodnocení příspěvků účastníků na nižší než nulové úrovni. To s sebou ovšem nese i negativa v podobě omezení možnosti investovat do takových cenných papírů, které mohou přinést vyšší výnosy. Dle Šídla (2012, s. 155) mají české penzijní fondy nejhorší finanční výkonnost ve střední Evropě, tím je tedy myšlena výkonnost transformovaného fondu. Uvádí, že v okolních zemích jako je Chorvatsko, Maďarsko, Bulharsko či Polsko je výkonnost okolo 6%, kdežto v ČR nedosahovala mnohdy ani 3%.

Penzijní společnosti obhospodařují kromě transformovaných fondů i účastnické fondy, do kterých shromažďují příspěvky účastníků doplňkového penzijního spoření. Povinně musí nabídnout konzervativní účastnický fond a dále podle uvážení i dynamičtější investiční strategie. Účastník si vždy volí svou strategii spoření, kterou může kdykoliv měnit. Po dovršení nároku na dávku si v případě penze může účastník zvolit, zda chce penzi pobírat od penzijní společnosti nebo uzavřít pojistnou smlouvu s pojišťovnou, která by mu vyplácela buď doživotní penzi nebo penzi s garantovanou výší splátky na určitou dobu.

Syrový (2012, s. 34) uvádí, že k tomu, abychom si zajistili dostatečný důchod je potřeba odkládat si alespoň 10% svého příjmu. Kolektiv finančních poradců Partners (2013, s.158) doporučuje začít přemýšlet nad zajištěním nad stářím již při první výplatě. Nicméně uvádí zkušenost, že lidé začínají přemýšlet až těsně před dosažením důchodového věku. Výhodou ranného spoření je, že lze odkládat po menších částkách a využít možnosti složeného úročení. Janda (2012, s. 21) souhlasí a doplňuje, že lidé začínají přemýšlet nad spořením na stáří až kolem 55. roku života. Přitom v tomto věku by se již měli spíše poohlížet po možnosti uchování svých úspor.

3.8.4 Předdůchod

Dle ministerstva financí (2013) se jedná o penzi, která je vyplácena z doplňkového penzijního spoření. V případě, že má účastník doplňkového penzijního spoření zájem čerpat prostředky z doplňkového penzijního spoření formou tzv. předdůchodu, musí mít dosaženou spořicí dobu nejméně 60 kalendářních měsíců a musí dosáhnout alespoň věku, který je o pět let nižší, než věk potřebný pro vznik nároku na starobní důchod ze státního důchodového pojištění a mít naspořenou dostatečnou částku tak, aby měsíční splátka penze činila alespoň 30 % průměrné mzdy a penze byla vyplácena nepřerušovaně alespoň pod dobu dvou let. Pro posouzení nároku na penzi z doplňkového penzijního spoření se u žen při stanovení důchodového věku postupuje jako u mužů stejného data narození. Tzv. předdůchod je rovněž možné čerpat u pojišťovny, k níž lze převést prostředky účastníka doplňkového penzijního spoření jako jednorázové pojistné na výplatu doživotní penze nebo penze na přesně stanovenou dobu s přesně stanovenou výší důchodu. V tomto případě musí účastník nejdříve žádat penzijní společnost o úhradu jednorázového pojistného, které penzijní společnost vyplatí na základě předložení uzavřené pojistné smlouvy.

Tabulka 4 Výše prostředků pro nárok na předdůchod

	Potřebná výše prostředků na dobu výplaty předdůchodu			
minimální měsíční dávka předdůchodu*	2 roky	3 roky	4 roky	5 let
7 387 Kč	177 279 Kč	265 918 Kč	354 557 Kč	443 196 Kč

*30% průměrné mzdy v národním hospodářství

Zdroj: <http://www.kbps.cz/iii-pilir/predduchody/>

3.9 Porovnání poplatků

Bezděk (2014) uvádí, že provozní náklady ČSSZ jsou v současné době cca 1,5 % vybraného pojistného. V letech 2009 - 2010 to bylo 2,4 %. Náklady celého trhu penzijních společností v roce 2013 dosáhly přibližně 5,6 % přijatého pojistného. Penzijní společnosti se tedy zdají být třikrát dražší než ČSSZ. Z toho vyplývá, že náklady spojené s provozem penzijních společností jsou 3x vyšší než ČSSZ. Je však nutné se zamyslet nad rozsahem

činností, vyplývajících ze zákona č. 426/2011Sb. o důchodovém spoření a rozsahem odpovědnosti:

- Příjmy ČSSZ jsou osmkrát vyšší, než příjmy penzijních společností.
- Penzijní společnosti vytvářejí skutečnou hodnotu v podobě reálného zhodnocování finančních prostředků. Oproti tomu, státní důchody a jejich valorizace přispívají k zadlužování budoucích generací.
- ČSSZ z 100 p.b. vybraných na pojistném od občanů, vyplatí na dávkách jiným občanům 98,5 p.b. Tyto prostředky nezhodnocuje. V penzijních společnostech dostávají klienti zpět své původní vklady min. ve stoprocentní výši.
- ČSSZ získává své klienty automaticky a z tohoto pohledu má monopolní postavení na trhu
- ČSSZ nemusí dodržovat finanční, účetní a regulativní nároky a není předmětem státního dohledu. Penzijní společnosti ano.
- Penzijní společnosti jsou povinny vést vůči svým klientům mnohem náročnější informační povinnost, než ČSSZ

Z výše uvedených skutečností vyplývá logická souvislost s vyššími transakčními náklady u penzijních společností a zároveň vyšší efektivita a náročnost hospodaření s finančními prostředky klientů.

3.10 Příspěvky státu a Daňové výhody

Pokud se občan rozhodne spořit si na penzi ve třetím pilíři, stát mu jako odměnu poskytne příspěvek. Tento příspěvek je stanoven dle výše měsíční platby občana. Někteří zaměstnavatelé poskytují svým zaměstnancům příspěvky v rámci programu benefitů, nicméně na tyto příspěvky se zvýhodnění od státu nevztahuje. Stát přispívá občanu, který si spoří 300,- Kč měsíčně a více. Zejména státní příspěvek u spoření na penzi v rámci třetího pilíře zvyšuje atraktivitu produktu.

Tabulka 5 Státní příspěvky

Měsíční platba na smlouvu	Měsíční státní příspěvek
Do 300 Kč	0 Kč
300 Kč	90 Kč
400 Kč	110 Kč
500 Kč	130 Kč
600 Kč	150 Kč
700 Kč	170 Kč
800 Kč	190 Kč
900 Kč	210 Kč
1 000 Kč a více	230 Kč

Zdroj: <http://www.duchodovareforma.cz/penzijni-pripojisti/iii-pilir-ceskeho-duchodoveho-systemu-bude-doplňkove-penzijni-sporeni/>

O zaplacené příspěvky na penzijním připojištění lze snížit daňový základ pro výpočet daně z příjmu fyzických osob. Při spoření nad 12 000 Kč ročně je možné si o částku, která přesahuje tuto hranici, snížit daňový základ, a to až do výše 12 000 Kč za rok. Maximální daňová úleva je tak dosažena při měsíční úložce 2 000 Kč a více. V tomto případě činí sleva na dani 1 800 Kč, neboť daňová povinnost se snižuje o 15 % z daňového odpočtu.

Tabulka 6 Daňové odpočty

Měsíční platba na smlouvu	Daňový odpočet
Do 1000 Kč	0 Kč
1 100 Kč	1 200 Kč
1 200 Kč	2 400 Kč
1 300 Kč	3 600 Kč
1 400 Kč	4 800 Kč
1 500 Kč	6 000 Kč
1 600 Kč	7 200 Kč
1 700 Kč	8 400 Kč
1 800 Kč	9 600 Kč
1 900 Kč	10 800 Kč
2 000 Kč a více	12 000 Kč

Zdroj: <http://www.duchodovareforma.cz/penzijni-pripojisti/iii-pilir-ceskeho-duchodoveho-systemu-bude-doplňkove-penzijni-sporeni/>

3.11 Účastnické fondy

Dle důchodové reformy (2012) lze v rámci třetího pilíře vybrat možnost investovat do různých účastnických fondů. Klienti, kteří mají penzijní připojištění založeno před vznikem důchodové reformy jsou účastníky tzv. transformovaného fondu, kde je garantováno nezáporné zhodnocení, nicméně z dlouhodobého hlediska většina těchto fondů v rámci různých penzijních společností nedosahuje zisku, který by převyšoval inflaci. Každá společnost dále může nabízet různé účastnické fondy a nejčastěji je to v následujících třech variantách.

3.11.1 Konzervativní fond

Konzervativní účastnický fond investuje do dluhopisů s přísně stanoveným rizikem. Tato strategie nevystavuje klienta měnovému riziku. Zajišťuje stabilnější, nicméně nikoli nezáporné zhodnocení. Lze předpokládat mírnou volatilitu, jak směrem nahoru, tak dolů.

3.11.2 Vyvážený fond

Výnosy vyvážených strategií jsou více kolísavé. Zisk může být vyšší než u konzervativní strategie, některé roky mohou být však ztrátové. Prostředky budou investovány stále nejvíce do dluhopisů, ale třeba již z 30 procent do akcií a z určitého procenta do hotovosti i nemovitostí.

3.11.3 Dynamický fond

Dynamická strategie je strategií přinášející nejlepší výsledky v dlouhodobém horizontu. Prostředky jsou značnou měrou investovány na akciových trzích a do nemovitostí.

3.12 Důchodová reforma ve vybraných státech

Potůček (2013, s. 22) uvádí, že by vláda ČR měla při konstrukci a nastavení podmínek druhého pilíře brát v úvahu zkušenosti jiných zemí.

3.12.1 Švýcarsko

V publikaci vydané Univerzitou Karlovou (2007, s. 19) je uvedeno, že stejně jako v mnoha zemích byla vyvolána důchodová reforma ve Švýcarsku demografickým vývojem, výší

důchodů a ekonomickým a politickým vývojem. Přímá demokracie umožňuje ovlivňovat sociální zabezpečení. Silné stránky reformy spočívají v univerzálnosti důchodového režimu, ve vysoké úrovni sociálního zabezpečení. Ve Švýcarsku se velmi diskutuje o důchodovém věku, v roce 2007 byl stanoven na 65 let. Objevují se zde dva důležité aspekty. Jedná se o zlepšení opětovného začlenění zdravotně postižených osob a dále o otázku, jak řídit v rámci malých pojišťoven profesní režim.

3.12.2 Francie

V publikaci vydané Univerzitou Karlovou (2007, s. 33) je uvedeno, že od reformy ve Francii uplynulo již 60 let, proto se zde bude jednat o bilanci fungování celého systému. Tento systém je založen na příspěvkovém principu a zohledňuje zásadu mezigenerační solidarity. Což je v dnešní době velmi složité. V prvním kroku reformy v roce 1982 šlo o zjemnění podmínek pro nárok na výplatu penze při dovršení 60 let věku. Tento krok se nejevil jako příliš šťastný, protože nezohledňoval stávající možnosti. Dalším pokusem bylo zapojit soukromý sektor. Dle autorů zůstává reforma nedokončená a je zde poukazováno na nedostatečné reflektování ekonomických omezení a nezachování některých zásad celého systému. Je zde postrádán princip rovnosti a efektivity.

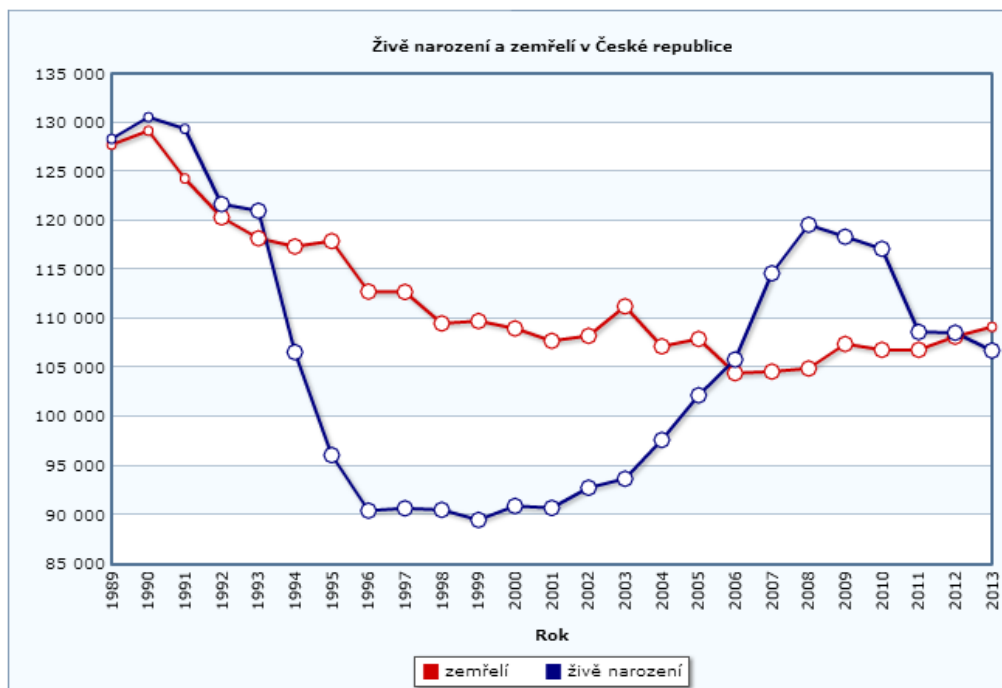
3.12.3 Česká republika a sousední státy

Loužek (2007, s.4) uvádí, že po roce 1989 se politický a ekonomický systém ve střední a východní Evropě začal rychle měnit. Teprve krátce před rokem 2007 prošly penzijní systémy velkými změnami. Většina zemí zavedla třípilířový model, který zprostředkovává Světová banka. Došlo k privatizaci sociálního pojištění. Maďarsko zavedlo třípilířový systém s cílem minimalizovat deficit pod 1% HDP ročně. Polsko také zvolilo třípilířový model, přestože vláda negarantuje žádnou penzi z druhého pilíře. Podobně se k dané situaci postavilo i Slovensko. Uvedené tři země začaly s částečnou privatizací a následovaly latinsko-americké modely, naproti tomu Česko se dlouho dobu drželo systému bismarckovsko-beveridgeovských důchodových tradic. Důvod je ten, že ČR byla méně zadlužená než uvedené okolní státy.

3.13 Demografická situace ČR

Dvořáková, Smrčka (2011, s. 53) uvádí, že demografická situace v ČR je ovlivněna vývojem v předcházejících sto letech. Proto jsou v demografickém složení patrné nerovnosti, které vznikaly vlivem silných a slabých ročníků narozených v minulosti. Postupným přesouváním těchto ročníků do důchodového věku bude docházet k rychlému stárnutí obyvatelstva. Populace ČR se přibližuje modelu severozápadní a jižní Evropy. Ten je způsoben zejména těmito faktory – vyšší věk matek a rostoucí podíl mladých lidí žijících bez uzavření sňatku nebo stálejšího partnerského vztahu, vyšší věk při narození prvního dítěte, vyšší podíl dětí narozených mimo manželství. V počtu úmrtí se ČR liší, máme vyšší úmrtí ve středním věku a vyšším věku, která je způsobena zejména nemocemi oběhové soustavy a nádorovými onemocněními. ČR se stává i cílovou zemí pro mnohé imigranty. Demografický vývoj ukazuje na nutnost změn důchodové reformy, reformy školství a větší zaměření se na rodinnou politiku. Varadzin (2011, s.31) rovněž poukazuje na problematiku demografického vývoje. Jednotlivé státy potřebují zajistit biologickou a sociální reprodukci obyvatelstva tak, aby bylo zajištěno účinné fungování ekonomických komplexů. Dále Varadzin (2011, s. 150) poukazuje na fakt, že stárnutí populace je jedním z nejdůležitějších problémů vyspělých států a upozorňuje na nutnost vypracování strategie pro řešení tohoto problému. Jeho hlavní myšlenkou je vypracovat systém pro vzdělávání seniorů, naproti tomu, zde naráží na výši penze a vnímání sociálního postavení seniorů ve společnosti. Demografický vývoj souvisí se zvyšováním důchodového věku. Finanční noviny (2014) uvádí, že ekonomické a demografické změny přispívají ke změnám důchodové legislativy jak Českou republiku, tak i ostatní vyspělé země. V důsledku toho dochází ke zvyšování důchodového věku. Nejvyšší věku odchodu do důchodu mají v současné době na Islandu, v Norsku a v Izraeli. V České republice se důchodový věk odvíjí od ročníku narození a u žen také od počtu vychovaných dětí. Ke zvyšování věku odchodu do důchodu se připravuje většina zemí OECD. Irsko má v plánu zvýšit důchodový věk od roku 2028 na 68 let a USA na 67 let od roku 2022. Dánsko se chystá od roku 2019 navýšit o rok současný důchodový věk 66 let. Do předčasného důchodu odchází nejvíce lidí v Lucembursku, Belgii, Francii, Maďarsku, Slovensku a v Itálii. Opačný trend mají země, jako je například Korea, Japonsko, Mexiko a Chile. V těchto zemích lidé přesluhují důchodový věk zejména z důvodu nižší úrovně státních důchodů.

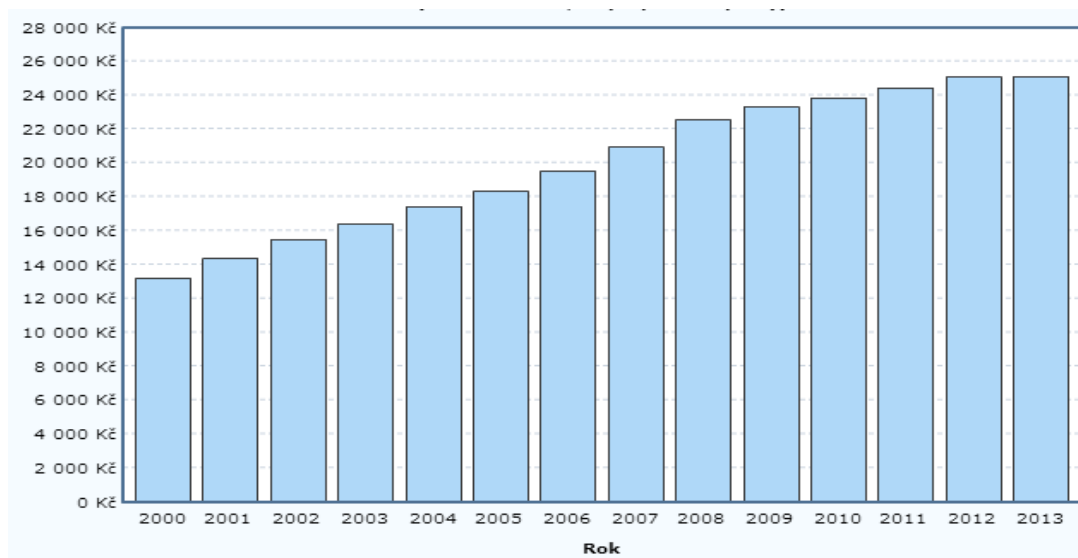
Graf 2 Narození a zemřelí v ČR 1989 - 2012

Zdroj: http://www.czso.cz/csu/dyngrafy.nsf/graf/cr_od_roku_1989_obyv

Nedílnou součástí související s danou problematikou je výše průměrné mzdy. Dle internetové stránky kurzy.cz (2014) představuje průměrná hrubá měsíční mzda podíl mezd bez ostatních osobních nákladů připadající na jednoho zaměstnance evidenčního počtu za měsíc. Do mezd se zahrnují základní mzdy a platy, příplatky a doplátky ke mzdě nebo platu, prémie a odměny, náhrady mezd a platů, odměny za pracovní pohotovost a jiné složky mzdy nebo platu, které byly v daném období zaměstnancům zúčtovány k výplatě. Jedná se o hrubé mzdy, tj. před snížením o pojistné na všeobecné zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, zálohové splátky.

Graf 3 Průměrná hrubá měsíční mzda 2000 - 2013

Zdroj: http://www.czso.cz/csu/dyngrafy.nsf/graf/mzda_v_kc

3.14 Ekonomická situace

Makroekonomické ukazatele jsou důležitým zdrojem informací, a to nejen pro stát jako takový, ale i pro občany, podniky, firmy, zahraničí. Makroekonomické ukazatele poskytují informace o finanční situaci daného státu, které mají v tržní ekonomice zásadní dopad na veškeré její činnosti. Mezi nejdůležitější z nich patří hrubý domácí produkt, inflace, nezaměstnanost. HDP je charakterizován tak, že zjednodušeně zachycuje, kolik se v dané ekonomice vyrobí finálních statků a je vyjádřen jako meziroční tempo růstu. Míra inflace vypovídá o tom, jak se změnila průměrná cenová hladina v ekonomice. A míru nezaměstnanosti lze vyjádřit tak, že se jedná o výpočet, kolik procent ekonomicky aktivního obyvatelstva je nezaměstnaných.

3.14.1 HDP

Dle makroekonomické predikce měl být reálný růst HDP v roce 2014 zvýšen na 2,7 % (MFČR 2014). Takto výrazná změna o 1,0 p.b. je přitom dána lepším očekávaným vývojem v 1. čtvrtletí. Pozvolný růst ekonomiky by mohl pokračovat i v roce 2015, kdy predikce MFČR je 2,5 %. Všechny hlavní výdajové složky by v tomto i příštím roce měly k růstu HDP přispívat kladně. Růst by měl být zhruba ze tří čtvrtin dán růstem domácí poptávky, z jedné čtvrtiny pak saldem zahraničního obchodu (MFČR 2014).

Tabulka 7 Hrubý domácí produkt ČR 2007-2013

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
HDP v Kč	3 662,60	3 848,40	3 759,00	3 799,50	3 841,40	3843,90	3883,70
HDP v %	5,7	3,1	-4,5	2,5	1,9	-1,2	-0,9

Zdroj: ČSÚ, http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/souhrna_data_o_ceske_republice

3.14.2 Nezaměstnanost

Zvyšující se nezaměstnanost je reakcí na zhoršující se ekonomickou situaci. Zjednodušeně lze říci, že čím méně je na trhu nabídky práce, tím více je nezaměstnaných osob. Současná společnost hledá úspory a v důsledku toho dochází k redukci pracovních míst. Práci, kterou v minulosti zastalo např. 10 osob, dnes zvládne jeden člověk. Tyto skutečnosti se bohužel dotýkají velmi širokého spektra občanů a nejsou ochráněni ani státní zaměstnanci, do té doby poměrně bezpečná a jistá pozice. Velmi vážná situace nastává také v průmyslové výrobě, kdy např. zavedené dlouholeté továrny jsou nuceny omezit, nebo úplně zastavit provoz.

Paroubek (2010, s. 64) uvádí, že mezi nezaměstnanými se začínají objevovat lidé ze skupiny, kterým se říkalo dělnická aristokracie. To znamená, že dříve slušně vydělávali jako kvalifikovaní dělníci a najednou se ocitli bez práce. Tito lidé mají hypotéky, mají děti na vysokých školách. Na místě je otázka co s tím? Vzhledem k nízké podpoře v nezaměstnanosti se nedá tato situace dlouho zvládat. Paroubek navrhuje pro tyto dělníky možnost získání nové kvalifikace a zároveň vytvoření možnosti nové kariéry. Singer (2014) uvádí, že růst naší ekonomiky se již letos pozitivně projeví na trhu práce. Očekává nižší nezaměstnanost a růst mezd v soukromém sektoru. Na trhu jsou podle něj již znát jasné známky letošního otočení naší ekonomiky. Projevuje se to menším množstvím zkrácených úvazků a dochází k mírnému zvyšování zaměstnanosti.

Tabulka 8 Průměrná míra nezaměstnanosti ČR 2007-2013

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
%	6,6	5,4	8,0	9,0	8,6	8,6	8,2

Zdroj: ČSÚ, http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/souhrna_data_o_ceske_republice

3.14.3 Inflace

Inflace vyjadřuje růst cenové hladiny. Inflace má dopady na veškeré subjekty ekonomiky. Zvyšování cen vede ke snižování reálné spotřeby obyvatel. Zajímavé je pozorovat výši inflace vzhledem k vývoji úrokových sazeb a položit si otázku, zda je možné efektivně zhodnotit úspory. Vezmeme-li v úvahu, že většina občanů České republiky se při ukládání svých úspor rozhoduje velmi konzervativně a opatrně, vychází nám jednoznačně záporná odpověď. Porovnáme-li repo-sazbu ČNB a míru inflace, zjistíme, že z dlouhodobého hlediska se pohybuje míra inflace vždy nad repo-sazbou. Dochází tedy k eliminaci možností, jak zhodnotit finanční prostředky konzervativně. Na druhé straně v důsledku poklesu úrokových sazeb je výhodné vzít si úvěr či hypotéku. Pro občany i podniky má tento faktor pozitivní dopady v případě půjček a úvěrů a negativní dopady v případě konzervativních investic.

Tabulka 9 Míra inflace ČR 2007-2013

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
% průměr	2,8	6,3	1	1,5	1,9	3,3	1,4

Zdroj: ČSÚ, http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/souhrna_data_o_ceske_republice

3.15 Politická situace

Mnoho politiků se snaží prostřednictvím pozitivních změn v důchodovém systému, které ovšem mají později negativní dopady na jeho stabilitu, zaujmout své voliče. Podoba důchodového systému se později často odvíjí od výsledků voleb. Z výše uvedených skutečností u jednotlivých faktorů, které významně ovlivňují nastavený důchodový systém v ČR, můžeme vidět, že důchodová reforma byla nezbytná a došlo po dlouhých letech k prosazení zásadnějších změn.

Tabulka 10 Spokojenost/nespokojenost se současnou politickou situací v ČR (v %)

	III/13	IV/13	V/13	VI/13	IX/13	X/13	XI/13	XII/13	I/14	II/14	III/14
Spokojen	5	5	5	6	5	5	7	8	10	13	13
Ani spokojen, ani nespokojen	21	20	21	22	16	19	23	27	28	33	36
Nespokojen	73	73	73	71	76	73	67	62	60	51	49

Zdroj: Výzkumy CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7202/f3/pi140324.pdf

Dle uvedeného výzkumu (Sociologický ústav AV ČR 2011) vyjádřilo spokojenost se současnou politickou situací více než desetina respondentů (13 %), což potvrzuje trend mírného nárůstu spokojenosti s politickou situací v povolebním období. Ani spokojeno, ani nespokojeno se cítí být 36 % obyvatel ČR. Zároveň se snižuje také nespokojenost s politickou situací, kterou dnes vyjadřuje méně než polovina dotázaných. Ostatní respondenti zvolili variantu „nevím“. Spokojenější s politickou situací jsou mladší lidé do 29 let a občané s dobrou životní úrovní. Vyšší nespokojenost vyjadřují dotázaní se špatnou životní úrovní, lidé starší 60 let a voliči KSČM.

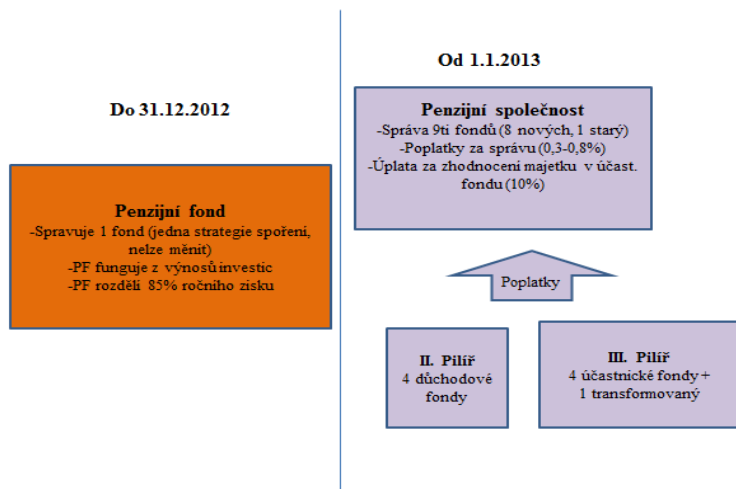
3.16 Penzijní fondy a Penzijní společnosti

V souhrnu informací o důchodové reformě (ONIO s.r.o 2014) je uvedeno, že většina penzijních společností vznikla transformací z penzijních fondů, které před rokem 2013 nabízely produkt penzijního připojištění se státním příspěvkem. Transformací penzijních fondů zároveň došlo k oddělení majetku fondů od majetku účastníků a také k přejmenování penzijních fondů na transformované fondy penzijního připojištění, které spravují penzijní společnosti společně s fondy důchodovými a účastnickými. Fondy důchodové byly vytvořeny pro nový druhý důchodový pilíř, přičemž vstoupit do tohoto pilíře může každý do 35 let věku podepsáním smlouvy důchodového spoření – peníze zasílané do fondu, jsou zhodnocovány na soukromém důchodovém účtu účastníka. Fondy účastnické byly vytvořeny pro obměněný třetí důchodový pilíř, přičemž vstoupit do tohoto pilíře můžete podepsáním smlouvy doplňkového penzijního spoření – peníze zasílané do fondu, jsou zhodnocovány na soukromém účastnickém účtu účastníka.

V publikaci vydané Univerzitou Karlovou (2007, s. 61) je uvedeno, že penzijní připojištění bylo z velké části využíváno ke krátkodobému spoření, tudíž nemohly penzijní fondy investovat do dlouhodobých finančních instrumentů, to vedlo k nízké výnosnosti vložených prostředků.

Publikace vydaná Univerzitou Karlovou (2007, s. 60) se zabývá otázkou, jak by měl vypadat ideální důchodový systém. Měl by zohledňovat dlouhodobý demografický a ekonomický vývoj, neboť je zde poměrně vysoká míra setrvačnosti a případné úpravy se mohou projevit až se zpožděním. Měl by být dostatečně flexibilní, aby bylo možné reagovat na demografické a ekonomické změny. Důležitým aspektem je posuzování důchodového systému v kontextu celého sociálního systému. Měl by zajívat přiměřené důchody, které budou co nejvíce eliminovat riziko chudoby ve stáří. Nelze počítat s faktem, že dojde k vytvoření nějakého univerzálního, ideálního důchodového systému. Každá země má jiný historický vývoj a jiné preference.

Obrázek 2 Změny v systému penzijních společností

Zdroj: vlastní zpracování

Rytířová (2011, s.87) uvádí, že povolení k činnosti ve třetím pilíři důchodového systému dostalo doposud 11 penzijních společností. Uděluje jej ČNB na základě žádosti, za podmínek obdobných jako je povolení k účasti ve druhém pilíři. Součástí žádosti je schválení statutu účastnického fondu, což je dokument, který obsahuje informace o způsobu investování a další informace, které mají zabezpečit snadné rozhodnutí účastníka při vstupu do fondu, včetně vysvětlení rizik s tím spojených. Penzijní společnost

má tento status účastnického fondu vedený na svých internetových stránkách a průběžně by jej měla aktualizovat.

3.17 Zhodnocení současné situace v ČR

Pro zajištění dlouhodobě a finančně udržitelného vývoje základního důchodového pojištění, a tím i pro plné krytí jeho budoucích závazků zdroji, bylo nezbytné provést parametrické úpravy průběžně financovaného základního důchodového pojištění (tzv. I. státní pilíř) a dále zrealizovat jeho doplnění o tzv. kapitalizační (či také II. fondový) pilíř, který je založen na dobrovolné účasti klienta ve fondovém penzijním spoření (tzv. opt-out) v rámci důchodové reformy. Hlavní úskalí spočívají zejména ve skutečnosti, že důchodový účet je součástí státního rozpočtu a nikdy nedošlo k jeho oddělení. Což znamená, že pokud se na sociálním pojištění vybere více, než se vyplatí na starobních důchodech, dojde k převedení onoho přebytku do ostatních kapitol státního rozpočtu. Další riziko spočívá ve skutečnosti, že v dosavadním důchodovém systému v ČR je extrémní míra dominance důchodu ze státního průběžně financovaného pilíře - důchodového pojištění - v celkových příjmech ve stáří. Téměř 95 % příjmů důchodců je tvořeno důchodem od státu. Toto byl jeden z důvodů zavedení nového systému, který má státní důchodové pojištění doplnit o důchod ze spořicího fondově financovaného systému, tzv. II. pilíře.

Klíčem k vyřešení dané situace by mohlo být prodlužování důchodového věku. Pokud ale přihlídneme k náročnosti práce a fyzických i mentálních schopností člověka, není možné prodlužovat důchodový věk donekonečna. Proto jsou v současném systému podporovány předdůchody. Základní věk odchodu do důchodu by mohl být 65 let s tím, že by se mohl o tři roky zkrátit nebo prodloužit v závislosti na vykonávané profesi. Další možností je podporovat práci důchodců, což má vliv na výši příjmů do státního rozpočtu.

Dle ČSÚ (2010) pracující důchodci představují téměř 5 % všech pracujících a jsou tak nezanedbatelnou částí aktivních pracovních zdrojů. Velké rozdíly jsou v intenzitě pracovního zapojení důchodců podle úrovně dosaženého formálního vzdělání. Ve skupině osob se základním vzděláním pracoval pouze každý padesátý starobní důchodce. Tento podíl rychle roste se zvyšující se úrovní vzdělání.

Tabulka 11 Počet pracujících důchodců v ČR

Průměrný počet pracujících starobních důchodců podle stupně dosaženého vzdělání v 1.-3. Q 2010

The average number of working old-age pensioners by educational attainment in Q1-Q3 2010

v tis. osob

Thousand persons

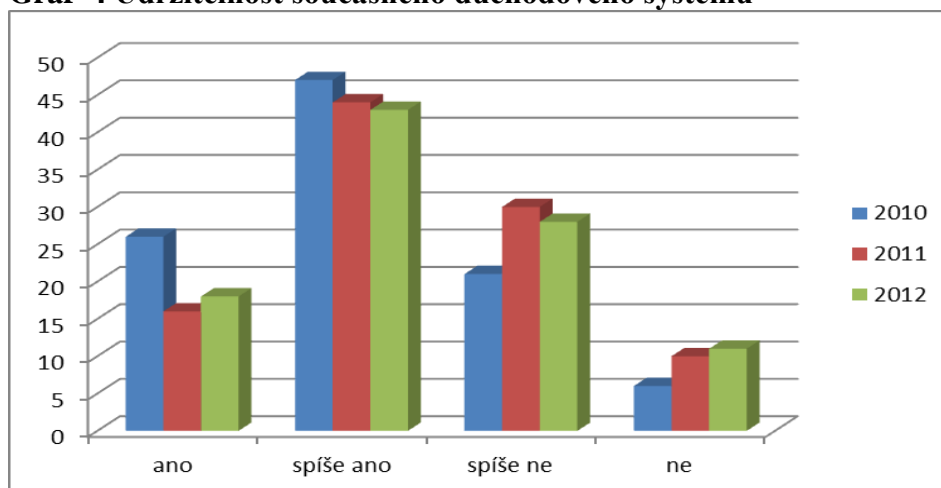
Nejvyšší dosažené vzdělání	Celkem <i>Total</i>		Muži <i>Men</i>		Ženy <i>Women</i>		<i>Highest educational attainment</i>
	Pracující starobní důchodci <i>Working old age pensioners</i>	% ¹⁾	Pracující starobní důchodci <i>Working old age pensioners</i>	Podíl v % ¹⁾	Pracující starobní důchodci <i>Working old age pensioners</i>	% ¹⁾	
Úhrnem	150,3	6,5	72,2	8,3	78,1	5,5	Total
z toho:							
Základní vzdělání - ISCED 1,2	10,4	1,9	1,7	1,9	8,8	1,9	<i>Basic</i>
Střední bez maturity - ISCED 3	43,2	4,9	22,9	5,5	20,3	4,4	<i>Secondary without matura examination</i>
Střední s maturitou - ISCED 3,4	55,6	8,5	23,0	9,7	32,5	7,8	<i>Secondary with matura examination</i>
Vysokoškolské - ISCED 5,6	41,2	19,1	24,6	19,9	16,5	18,1	<i>University</i>

Zdroj: <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/ainformace/77D200489915>

3.18 Názory občanů ČR a dopady penzijní reformy

Většina občanů České republiky, jak vyplývá z uvedeného průzkumu, souhlasí s názorem, že současný důchodový systém je neudržitelný a že ČR důchodovou reformu nezbytně potřebuje. Výzkum byl proveden v letech 2010, 2011, 2012 a po tuto dobu bylo dosaženo téměř shodného výsledku. Na otázky odpovídal soubor 1074 respondentů starších 18 let.

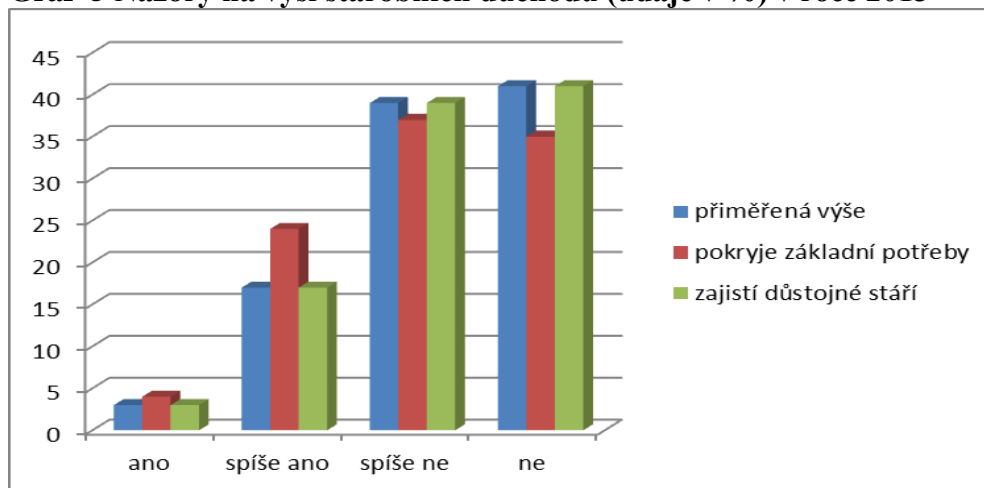
Graf 4 Udržitelnost současného důchodového systému

Zdroj: <http://www.stem.cz/clanek/2678>

Naproti tomu, byl proveden v roce 2013 průzkum na téma, jak jsou občané spokojeni s výší jejich starobních důchodů. Spokojena je jen velmi malá část občanů, většina z nich uvádí, že jejich penze pokryje pouze základní potřeby a nezajistí jim důstojné stáří. Na otázky odpověděl soubor 1093 respondentů starších 18 let. Nicméně výzkum se už dále nezabývá otázkou životní úrovně těchto občanů. Velmi významnou roli zde hraje fakt, zda dotyčný žije sám, nebo s rodinou či partnerem. Jak velký je jeho dům, nebo byt apod. Vycházejme také z mentality českého národa, v níž převažuje spíše pesimistický pohled.

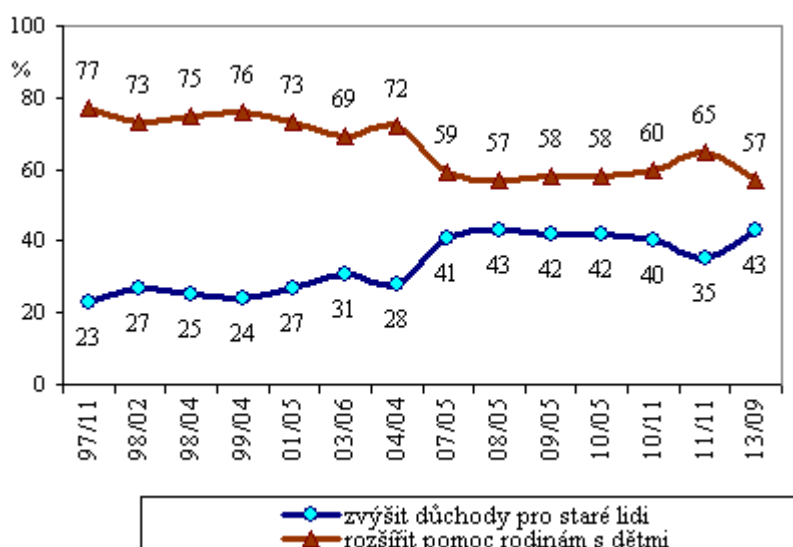
Graf 5 Názory na výši starobních důchodů (údaje v %) v roce 2013

Zdroj: <http://www.stem.cz/clanek/2851>

Naproti tomu vyplývá z průzkumu uskutečněného v říjnu 2013 agenturou Stem, že občané by spíše uvítali zvýšení dávek na sociální politiku, než na zvýšení důchodů. Více než polovina lidí (57 %) by podpořila rodiny s dětmi, oproti zvyšování důchodů. Podpora rozšiřování sociálních služeb namísto zvyšování sociálních dávek je rovněž většinová (prosazuje ji 68 % občanů) a v dlouhodobém pohledu roste. Na otázky odpovídal rozsáhlý soubor 1093 respondentů starších 18 let. Z časové řady je zřejmé, že česká veřejnost byla od poloviny 90. let převážně pro pomoc rodinám s dětmi než důchodcům. O deset let později, v době, kdy se začínala více řešit otázka důchodů, se začala část lidí přiklánět k podpoře důchodců. Stále však převažují hlasy pro podporu rodin.

Graf 6 Názory na čerpání sociálních dávek

Zdroj: <http://www.stem.cz/clanek/2849>

4 ANALYTICKÁ ČÁST

V první části jsou provedena zhodnocení a rozborů prvního, druhého a třetího pilíře s využitím praktických kalkulací. V druhé části jsou provedeny propočty spoření na penzi dle věkových kategorií a porovnání výhodnosti předdůchodu. V závěru jsou uvedeny průzkumy veřejného mínění a statistiky OECD, které vypovídají o současném chování české populace a okolních zemí. Chování českých domácností je porovnáváno se základními investičními doporučeními. Analytická část obsahuje také další alternativy, jak se lze na stáří zajistit.

4.1 Důchod z prvního pilíře

System, který byl nastaven před více než sto lety, je neudržitelný. Ubývá lidí ekonomicky aktivních, kteří mohou přispívat na výplatu penzí nynějším důchodcům a dochází ke zvyšování počtu starobních důchodců. Toto tvrzení vychází z vývoje důchodových statistik uvedených v tabulce 1 rešeršní části práce. Průměrná mzda za rok 2013 v ČR činila 25 078 Kč. Vypočítáme penzi při osobním vyměřovacím základu ve výši poloviny průměrné mzdy a ve výši 1,5 násobku průměrné mzdy při 44 letech pojištění. Tím zjistíme náhradový poměr u nízkých a vysokých příjmů a porovnáme s vybranými okolními státy.

Tabulka 12 Výpočet penze při osobním vyměřovacím základu 12 539 Kč

Text	Řádný důchod
Osobní vyměřovací základ	12 539 Kč
První redukční hranice	11 415 Kč
Druhá redukční hranice (od 11 415Kč do 30 093 Kč, z 26 %)	292 Kč
Třetí redukční hranice (od 30 093 Kč do 103 768 Kč, z 22 %)	0 Kč
Výpočtový základ (11 415 Kč + 292 Kč)	11 707 Kč
Procentní výměra za odpracované roky (44 let x 1,5)	66
Základní výměra důchodu	2 340 Kč
Procentní výměra důchodu (11707 Kč x 66 %)	7 727 Kč
Krácení důchodu (v %)	0
Krácení důchodu (v Kč)	0 Kč
Měsíční důchod	10 067 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 13 Výpočet penze při osobním vyměřovacím základu 37 617 Kč

Text	Řádný důchod
Osobní vyměřovací základ	37 617 Kč
První redukční hranice	11 415 Kč
Druhá redukční hranice (od 11 415Kč do 30 093 Kč, z 26 %)	6 813 Kč

Třetí redukční hranice (od 30 093 Kč do 103 768 Kč, z 22 %)	1 655 Kč
Výpočtový základ (11 415 Kč + 6 813+1655 Kč)	19 883 Kč
Procentní výměra za odpracované roky	66
(44 let x 1,5)	
Základní výměra důchodu	2 340 Kč
Procentní výměra důchodu (19 883 Kč x 66 %)	13 123 Kč
Krácení důchodu (v %)	0
Krácení důchodu (v Kč)	0 Kč
Měsíční důchod	15 463 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

V ČR stále platí, že penze občanů s podprůměrnou mzdou bude v porovnání s dosahovanou mzdou před odchodem do důchodu vysoká. Naproti tomu penze občanů s nadprůměrnou mzdou je nízká.

Tabulka 14 Výše čistého důchodu k čisté mzdě ve vybraných zemích OECD (v %)

Země	výše důchodu (v% z průměrné mzdy)	
	50% průměrné mzdy	150% průměrné mzdy
OECD	82,8	63,4
Francie	69,4	53,1
Slovensko	68,3	76,7
Polsko	68,1	68,3
Německo	55,6	57,2
Maďarsko	96,3	103,2
Česko	94	48,9
Rakousko	91,3	84,6

Zdroj: http://www.oecd-ilibrary.org/finance-and-investment/oecd-pensions-at-a-glance_19991363, vlastní zpracování

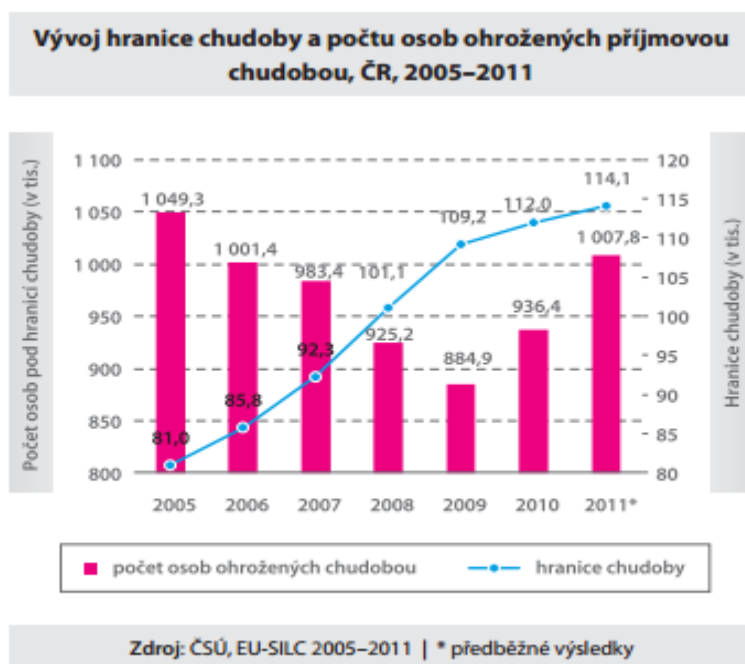
Náhradový poměr v důchodu u občanů s nízkými příjmy je v porovnání s ostatními zeměmi OECD v ČR vysoký, naproti tomu u občanů s vysokými příjmy nízký. Velmi výrazný rozdíl je zaznamenán zejména u občanů s vyššími příjmy, kteří dle uvedeného výpočtu musí spoléhat na své úspory v případě, že budou mít zájem o udržení stávající

životní úrovně. Z uvedeného rozboru vyplývá, že současný systém je zaměřen na občany s nižšími příjmy a ostatní v porovnání s okolními zeměmi jsou znevýhodněni.

4.2 Rozbor druhého pilíře

Zavedení druhého pilíře počátkem roku 2012 nebylo dobře načasováno. Důvodem byl pokles důvěry občanů v investice způsobený nepříznivým vývojem finančních trhů v době recese. Je dobré se na celou problematiku dívat z globálního hlediska. Důchodový systém by měl splňovat prvky univerzality a vysoké sociální solidarity, což druhý pilíř nesplňuje. ČR následovala ostatní země, které přistoupily k zavedení třípilířového důchodového systému. Účast ve druhém pilíři vyžaduje dostačující příjmy. Tato skutečnost je ohrožena stále se zvyšující chudobou v ČR. Lidé, kteří nemají příjem, nemohou efektivně tento systém využívat.

Graf 7 Vývoj hranice chudoby

Zdroj:

[http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/140025BFD4/\\$File/1804120620_21.pdf](http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/140025BFD4/$File/1804120620_21.pdf)

Spoření na kratší dobu ve druhém pilíři postrádá smysl. Konkrétně spoření na 10 nebo 15 let je pro využití jakéhokoli soukromého systému bezcenné. Hlavním důvodem je,

že nedojde k vyprodukování dostatečné výše finančních prostředků. Navíc jakýkoliv modelový výpočet vyplývající z kalkulaček různých penzijních společností uvádí jiné výsledky a různá doporučení.

Tyto kalkulace nezohledňují velmi podstatná fakta:

- co lze za naspořenou částku v budoucnu koupit
- jak budou pracovat finanční trhy a zda se podaří skutečně dosáhnout předpokládaného výnosu
- nejistota výnosu, protože finální částka může činit rozdíl až několik set tisíc korun při výnosu 1% nebo 3,5%

Další nedokonalosti jsou ve způsobu vyplácení důchodů, neboli v anuitách. Občan si může zvolit vyplácení dávek po dobu 20 let, ale co když bude žít déle, např. 40 nebo 50 let? Občan si může zvolit pro výplatu anuit některou ze soukromých pojišťoven, jejíž nabídka ho nejvíce osloví. Soukromé pojišťovny slibují valorizace důchodů, ale jak ji zajistí. Co když jejich investice nebudou produkovat výnos, který by mohl zajistit valorizaci. Nebo dají pojišťovny klientovi nízkou nabídku, kterou nebude moci přijmout. I v otázce valorizací je spousta otazníků a nejasností.

Jednou z možností je použití DPH na financování důchodů, nicméně v ČR není příliš uplatnitelná, protože lidé by nakupovali v zahraničí, což se bezesporu děje i v současné době. Další možností je zvýšení daňových odvodů, to by ale mělo hlavní dopad pro zaměstnance, naopak OSVČ by v této situaci byli zvýhodněni a v případě vyplácení nízkého důchodu zároveň velmi nespokojeni.

Další možností je zavedení systému NDC. Jeho nedokonalost spočívá v náchylnosti na hospodářské krize a ve vývoji úrokových sazeb. Největší výhody spočívají v nákladovosti. Náklady v soukromém systému jsou mnohem vyšší než náklady ve veřejném systému. Ty jsou blízké nule. Nicméně je zde spousta faktorů, proč tomu tak je a při jejich rozborech lze vidět nejednoznačnost v rozsahu nákladovosti veřejného systému a soukromých společností.

4.2.1 Druhý pilíř – nevýhody

- Uzavírání na dlouhou dobu
- Nemožnost placení přerušit, nebo ze systému vystoupit
- Nutnost investovat do vybraných fondů
- Chybí konzervativní varianta zhodnocení finančních prostředků
- Nedokonalost výpočtů webových kalkulací
- Efektivní pro osoby s vyššími příjmy
- Neefektivní pro osoby starší 50 let
- Není záruka budoucí hodnoty – není možné určit co lze v budoucnu za danou částku koupit
- Cílová částka závisí na vývoji finančních trhů
- Nedokonalost kalkulací, které počítají s průměrným procentním výnosem
- Vyplácení penzí na dobu určitou
- Vysoké transakční náklady

Rozhodnutí, zda vstoupit do druhého pilíře by neměla být závislá na teoretických propočtech webových kalkulací. Nutností je zamyslet se nad tím, zda dosáhneme na nějaký státní důchod. S druhým pilířem máme jistotu, že na osobním účtu budou prostředky naspořené. Výplata z prvního pilíře, bude díky tomu krácena, nicméně není jisté, jaká částka bude krácena, vzhledem ke stále se snižujícímu počtu pracujících, kteří připadají na jednoho důchodce. Občan by nad svým důchodem měl zamýšlet také u voleb.

Stát by měl usilovat o posílení rodinné solidarity. Občanům by mělo být umožněno převádět 1% svého základu pro pojistné na sociální zabezpečení na účet rodičů, kteří pobírají starobní důchod. Stovky a tisíce let ukázaly, že jakákoli forma zajištění na stáří je v konečném důsledku závislá na našich potomcích.

4.2.2 Druhý pilíř – úpravy a řešení

Hlavním rizikem ukončení II. pilíře je ekonomický dopad na fungování celého systému a zároveň velká obava o hazardování s důvěrou obyvatelstva. V případě zrušení pilíře by měli lidé mít možnost nechat si naspořené prostředky, nebo je převést do pilíře třetího. Stát

by se měl zabývat otázkou vytváření rezervy na demografické výkyvy. Jednou z možností je placení pojistného pouze zaměstnavatelem.

Jedním z řešení by mohlo být využití principu z druhého pilíře na posílení třetího pilíře důchodového systému. V budoucnu by mohlo dojít ke zrušení plateb příspěvků v dobrovolné výši a zavedení procentních odvodů ze mzdy. Tento systém by pomohl k rychlejšímu zvýšení důchodových úspor. Současná situace pomalého zvyšování úspor je způsobena pevnou částkou státního příspěvku. V důsledku toho dochází k nedostatku prostředků a tlaku na výběr naspořených peněz. Samek (2014) vidí řešení v následujících úpravách: $3\% + 2\% = 1\% + 4\%$. Na levé straně je princip opt-outu uplatňovaný v rušeném 2. pilíři, tedy 3 %, která stát vloží každému klientovi k jeho vkladu 2 % z vyměřovacího základu. Pravá strana rovnice je návrh výpočtu nového státního příspěvku ve třetím pilíři. V praxi by to znamenalo vložení 4 % ze své hrubé mzdy a 1 % státního příspěvku.

4.2.3 Druhý pilíř – výhodnost vstupu

Pro praktickou kalkulaci byla využita kalkulačka na stránkách penzijní společnosti KB. Kalkulace byla provedena dle věku klienta 20, 30, 40 let s hrubým příjmem 25 tisíc a vyváženou strategií životního cyklu, která je složena z akcií a dluhopisů v poměru 50:50. Níže provedené výpočty pouze potvrzují již zmíněné názory. Dle uvedené kalkulace se nejvíce vyplatí vstoupit klientovi nejmladšímu, protože předpokládaný výpočet mu zajistí měsíční důchod ve výši téměř 6000,- Kč, nejméně výhodné je rozhodnutí pro klienta nejstaršího. Důležité je vzít v úvahu již zmíněná fakta, jedná se o předpokládaný výpočet, záleží na výkonnosti finančních trhů, stabilitě výše příjmu a také na skutečnosti co si bude možné za 40 let za cca 6000,- Kč zhruba pořídít. Pokryje částka základní životní náklady, když v současné době činí průměrná výše důchodu téměř 11000,- Kč a většina občanů i přesto vyjádřila názor, že výše jejich penze stačí sotva na pokrytí základních životních potřeb?

Tabulka 15 Kalkulace dle věku – II. pilíř

klient 20 let		klient 30 let		klient 40 let	
Celkem naspořeno v 70 letech	3 260 016 Kč	Celkem naspořeno v 68 letech	1 726 252 Kč	Celkem naspořeno v 67 letech	798 386 Kč
Výhodnost vstupu do II. pilíře		Výhodnost vstupu do II. pilíře		Výhodnost vstupu do II. pilíře	
Ano (o + 2 499 Kč)		Ano (o + 1 218 Kč)		Ano (o + 493 Kč)	
(bez započtení vlastního příspěvku 2 %)		(bez započtení vlastního příspěvku 2 %)		(bez započtení vlastního příspěvku 2 %)	
Měsíční důchod	5 978 Kč	Měsíční důchod	3 612 Kč	Měsíční důchod	2 085 Kč

Zdroj: <http://www.kbps.cz/kalkulacka/>, vlastní zpracování

Dalším ověřením výše uvedeného tvrzení je kalkulační pro klienta ve věku 40 let s různým rozpětím příjmů 30 až 120 000,- Kč. Je patrné, že klient získá mnohem vyšší důchod při založení druhého pilíře. Pokud by čerpal pouze státní důchod, tento rozdíl by byl již značný.

Tabulka 16 Kalkulace dle příjmů – II. pilíř

Příjem	Státní důchod	Státní důchod při opt-outu	Důchod z II. pilíře		Celkový důchod I. + II.	Měsíční rozdíl
			3%	2%		
30 000 Kč	9 090 Kč	8 250 Kč	2 350 Kč		10 810 Kč	+ 570 Kč
			1 410 Kč	940 Kč		
50 000 Kč	11 470 Kč	10 360 Kč	3 920 Kč		14 630 Kč	+ 1 240 Kč
			2 350 Kč	1 570 Kč		
80 000 Kč	15 040 Kč	13 530 Kč	6 280 Kč		20 370 Kč	+ 2 260 Kč
			3 770 Kč	2 510 Kč		
100 000 Kč	17 420 Kč	15 640 Kč	7 850 Kč		24 190 Kč	+ 2 930 Kč
			4 710 Kč	3 140 Kč		
120 000 Kč	17 840 Kč	16 010 Kč	8 180 Kč		24 930 Kč	+ 3 080 Kč
			4 910 Kč	3 270 Kč		

Zdroj: <http://www.kbps.cz/kalkulacka/>, vlastní zpracování

4.3 Třetí pilíř

4.3.1 Investiční strategie

Na počátku investování je dobré řídit se dle určitých pravidel. Důležitým rozhodnutím je podíl akcií v investičním portfoliu. Doporučuje se od čísla 100 odečíst aktuální věk klienta a výsledek poté představuje procentní podíl akcií v portfoliu. S přibývajícím věkem bude

toto číslo klesat a při dosažení důchodového věku bude mezi 30 až 40%. Při stanovení výše svého důchodu, není dobré příliš snižovat současné výdaje, protože přijdou jiné. Je možné odečíst hypotéku a počítat se 70-80% současných výdajů. I velmi konzervativní klient by měl volit dynamičtější možnosti zhodnocení finančních prostředků. Důvodem je skutečnost, že peníze bychom měli nechat pracovat. Výnos z transformovaného fondu nám obvykle nepokryje ani inflaci a pokud by nebylo státní podpory, peníze by se zde spíše znehodnocovaly. Proto je dobré zamyslet se na efektivní investiční strategií. Lze také zvolit tzv. strategii životního cyklu, což je pro klienta jednodušší z následujících důvodů:

- po celou dobu trvání investice klient nemusí sledovat vývoj trhů.
- nastavení složek klientova portfolia bude po celou dobu stejné (až na zákonné limity dané věkem – povinné zkonzervativnění portfolia nejdéle 10 (5) let před odchodem do důchodu.
- nikdy přesně nevíme, zda jsou akcie/dluhopisy/ komodity nadhodnocené/podhodnocené. Riziko špatného načasování nákupu výrazně snižuje pravidelná investice, navíc Strategie životního cyklu toto riziko ještě výrazně sníží, protože drží konstantní poměr mezi jednotlivými fondy.

4.3.2 Transformovaný fond a účastnické fondy

Transformovaný fond dává klientovi záruku nezáporného zhodnocení a doporučuje se, využívat ho v předdůchodovém věku. Pro mladé klienty je transformovaný fond nevhodný z důvodu nízkého zhodnocení, přičemž zpravidla nedochází k reálnému zhodnocení peněz vzhledem k inflaci. Např. v roce 2012 dosáhly penzijní fondy zhodnocení řádově 1,67 %. Míra inflace ovšem dosáhla na 3,3 %. Výhodou transformovaného fondu je možnost předčasného výběru finančních prostředků. V případě sjednané výsluhové penze si klient může polovinu peněz i se státním příspěvkem a zhodnocením vybrat již po 15 letech spoření. V ostatních případech je lepší investovat v rámci účastnických fondů, protože v dlouhodobém horizontu, jak vyplývá z historie investování, se vždy finanční prostředky zhodnotí.

Tabulka 17 Výnosy transformovaných fondů

Penzijní společnost	2010	2011	2012	2013
Aegon	2,11%	1,60%	2,21%	2,17%
Allianz	3,00%	?	1,85%	1,60%
AXA	1,47%	1,47%	1,23%	2,29%
ČSOB	1,50%	1,70%	1,84%	1,70%
Generali	2,10%	0,30%	1,20%	2,10%
ING	2,14%	2,14%	1,75%	1,41%
Česká pojišťovna	2,00%	1,50%	2,20%	2,10%
Česká spořitelna	2,34%	2,07%	1,63%	1,30%
Komerční banka	2,23%	2,04%	1,58%	1,44%

Zdroj: výroční zprávy penzijních společností, vlastní zpracování

4.4 Investiční strategie pro klienta

Provedeme nejprve výpočet státního starobního důchodu. Budeme vycházet z předpokladu, že občan pobíral průměrnou hrubou mzdou ve výši 25 000,- Kč. Čistá mzda činí 19 295 Kč (<http://www.mesec.cz/kalkulacky/vypocet-ciste-mzdy/>). Klient si začne každý měsíc odkládat 10% svého čistého příjmu, tj. 1 929,-, zaokrouhlo na 1 900,- Kč. Výpočet státního důchodu provedeme tak, jako by klient odcházel do důchodu v tomto roce. Postupně budou provedeny výpočty pro věkové kategorie 25, 35 a 45 let, přičemž stále vycházíme ze stejného základu. Důležité je uvědomit si, že se jedná o předpokládané hodnoty, které budou závislé na vývoji finančních trhů. Kalkulace nezohledňuje poplatky, které si penzijní společnosti ročně odečítají a rovněž zde není zohledněna daň 15% ze zisku, kterou by klient musel z naspořené částky odvést při jednorázovém vyrovnání. Také zde není zohledněna inflace a tím i kupní síla budoucí renty. Propočty vychází z předpokladu, že by platila stejná pravidla jako v současnosti, týkající se cílování inflace a inflačního cíle tj. 2%. Nelze odhadnout, jaká bude kupní síla budoucích důchodů, aniž by tím docházelo ke spekulaci. Ukládání peněz do penzijních fondů je rizikové samo o sobě, neboť v případě bankrotu věřitel přichází o své vklady. Investice do budoucnosti je rovněž ovlivněna současnou ekonomickou situací.

Tabulka 18 Výpočet řádného důchodu

Text	Řádný důchod
Osobní vyměřovací základ	25 000 Kč
První redukční hranice	11 415 Kč
Druhá redukční hranice (od 11 415Kč do 30 093 Kč, z 26 %)	2989 Kč
Třetí redukční hranice (od 30 093 Kč do 103 768 Kč, z 22 %)	0 Kč
Výpočtový základ (11 415 Kč + 2989 Kč)	14 404 Kč
Procentní výměra za odpracované roky	66
(44 let x 1,5)	
Základní výměra důchodu	2 340 Kč
Procentní výměra důchodu (14404 Kč x 66 %)	9 507 Kč
Krácení důchodu (v %)	0
Krácení důchodu (v Kč)	0 Kč
Měsíční důchod	11 847 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

K propočtům budou použity vzorce střadatel a zásobitel.

Střadatel – K vyjadřuje budoucí hodnotu

Zásobitel – K vyjadřuje současnou hodnotu

$$K = S \cdot \frac{q \cdot (q^n - 1)}{q - 1}$$

K – výsledná částka

S – vybíraná částka

q – 1+úroková míra

n – počet období

Zdroj: <http://www.algoritmy.net>

$$K = S \cdot \frac{q^n - 1}{q^n \cdot (q - 1)}$$

K – vložená částka

S – vkládaná částka

q- 1 + výsledná úroková míra

n – počet období

4.4.1 Věková kategorie 25 let

Klientovi, který by začal spořit ve věku 25 let, doporučíme dynamickou investiční strategii. Klient si začne ve věku 25 let odkládat 1900,- Kč měsíčně do třetího pilíře. V doporučené dynamické investiční strategii, činí podíl akciové složky zhruba 75%. Dle kalkulace MPSV bude činit jeho důchod zhruba 12 805 Kč, nicméně, jaká bude skutečnost, není zcela jisté. Pokud by se jednalo o klienta, který by šel do důchodu v současné době, činil by jeho důchod téměř 12 000,- Kč. Pokud by tento klient dodržel stávající podmínky a skutečně spořil 44 let, získá navíc ještě za celou dobu placení příspěvků na daňových odpočtech částku 71 280,- Kč.

Tabulka 19 Daňová úspora za 44 let

celková suma vkladů za rok	22 800
snížení daňového základu	10 800
úspora na daních za rok (15% z 10800)	1620
úspora na daních za 44 let	71 280

Zdroj: vlastní zpracování

Propočet doporučené investiční strategie je znázorněn v tabulce č. 17. Předpokládejme průměrné zhodnocení 4%. Pro výpočet celkové výše investičního výnosu je použit vzorec střadatele (K).

$$K = 22\,800 \times \frac{(1,04^{44} - 1)}{1,04 - 1} = 2\,631\,414$$

Tabulka 20 Propočet zhodnocení pro klienta ve věku 25 let

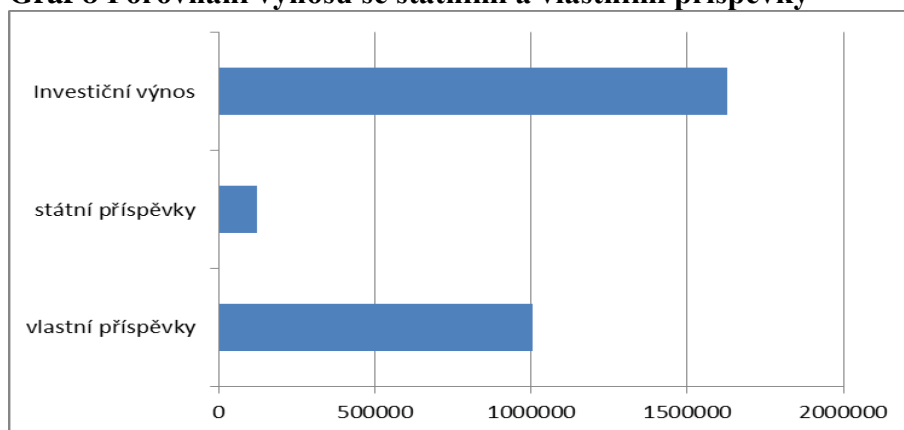
Příspěvek účastníka	1900,- Kč
Státní příspěvek	230,- Kč
Odchod do penze v roce	2058
Investice	
dynamický fond	75%
konzervativní fond	25%
Průměrný výnos	4 %
Vlastní příspěvky (1 900 x 12 x 44)	1 003 200,- Kč
Státní příspěvky (230 x 12 x 44)	121 440 ,- Kč
Celkový investiční výnos (2 631 414 – 1 003 200)	1 628 214,- Kč

Celková naspořená částka	2 752 854,-Kč
---------------------------------	----------------------

Zdroj: vlastní zpracování

Pro lepší vizualizaci je propočít v tabulce doplněn grafem z něhož je zřejmé, že méně než třetina naspořené částky činí vlastní příspěvky. Významný podíl celkové naspořené částky činí výnosy, resp. zhodnocené vlastní prostředky, velmi významný podíl této částky rovněž činí příspěvky od státu.

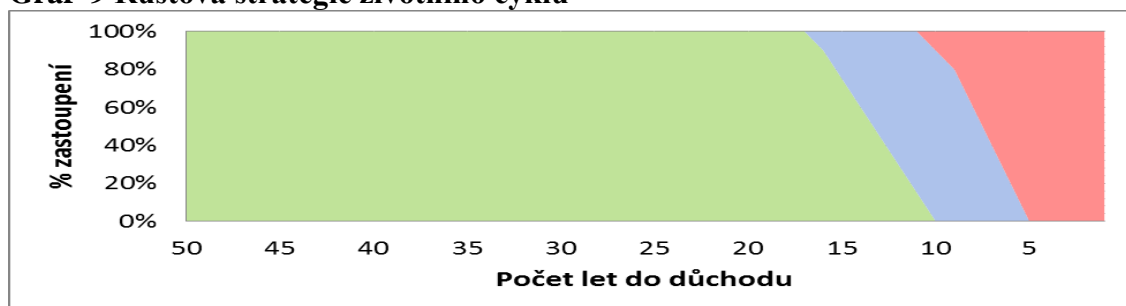
Graf 8 Porovnání výnosů se státními a vlastními příspěvky

Zdroj: vlastní zpracování

Pokud by klient zvolil strategii životního cyklu, byla by mu doporučena růstová strategie, která má následující složení odvíjející se od počtu let do důchodu. Dle penzijní společnosti KB (2014) jsou strategie životního cyklu takové strategie spoření, v nichž dochází automaticky v portfoliu účastníka k přesunování nástrojů finančního trhu, tzn. akcií, dluhopisů a nástrojů peněžního trhu s blížícím se odchodem účastníka do důchodu, případně s blížícím se vznikem nároku na dávku.

Graf 9 Růstová strategie životního cyklu

- Konzervativní účastnický fond
- Vyvážený účastnický fond
- Dynamický účastnický fond

Zdroj: interní materiál KB

Klient bude mít ve věku 69 let (předpokládaný odchod do penze) naspořenou částku v předpokládané výši 2 750 000,- Kč. Penzijní společnost mu začne vyplácet měsíční rentu. Klient využije možnost vyplácení renty na 20 let. Předpokládejme, že garantované zhodnocení je 1,5 % p.a. Pro výši jeho měsíční renty využijeme vzorec zásobitele:

K vyjadřuje celkovou výši naspořené částky.

$$K = (13\,000 \times 12) \times \frac{1,015^{20} - 1}{1,015^{20} \times (1,015 - 1)}$$

$$K = 2\,706\,600,- \text{ Kč}$$

Aby mohl klient pobírat po dobu 20 let měsíční důchod ve výši 13 000,-, je nutné mít naspořeno 2 706 600,- Kč. V případě uvedeného klienta je tedy výše naspořené částky dostačující. Klient tedy bude mít státní důchod 11 847,- Kč a k tomu vlastní rentu ve výši 13 000,- Kč. Celkově může v penzi disponovat s částkou 24 847,- Kč.

4.4.2 Věková kategorie 35 let

Klientovi, který by začal spořit ve věku 35 let, doporučíme vyváženou investiční strategii. Klient si začne ve věku 35 let odkládat 1900,- Kč měsíčně do třetího pilíře. Klientovi doporučíme investiční strategii, kde podíl akciové složky činí zhruba 65%. Státní důchod by dle kalkulačky MPSV činil 12 372 Kč. Pokud by tento klient dodržel stávající podmínky a skutečně spořil 32 let, získá navíc ještě za celou dobu placení příspěvků na daňových odpočtech částku 51 840,- Kč.

Tabulka 21 Daňová úspora za 32 let

celková suma vkladů za rok	22 800
snížení daňového základu	10 800
úspora na daních za rok (15% z 10800)	1620
úspora na daních za 32 let	51 840

Zdroj: vlastní zpracování

Propočet doporučené investiční strategie je znázorněn v tabulce č. 19. Předpokládejme průměrné zhodnocení 3%. Pro výpočet celkové výše investičního výnosu je použit opět vzorec střadatele. K vyjadřuje celkovou výši naspořené částky.

$$K = 22\,800 \times \frac{(1,03^{32} - 1)}{1,03 - 1} = 1\,197\,063$$

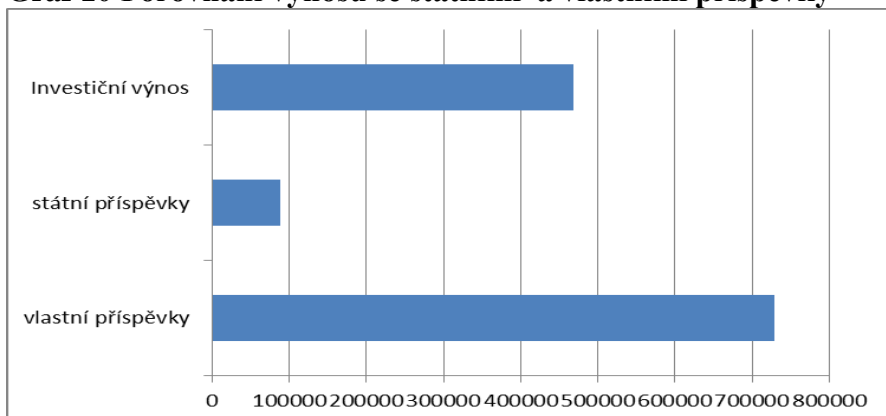
Tabulka 22 Propočet zhodnocení pro klienta ve věku 35 let

Příspěvek účastníka	1900,- Kč
Státní příspěvek	230,- Kč
Odchod do penze	2046
Investice	
dynamický fond	65%
konzervativní fond	35%
Průměrný výnos p.a.	3 %
Vlastní příspěvky (1 900 x 12 x 32)	729 000,- Kč
Státní příspěvky (230 x 12 x 32)	88 320 Kč
Celkový investiční výnos (1 197 063 – 729 000)	468 063,- Kč
Celková naspořená částka	1 258 383,- Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Pro lepší vizualizaci je propočet v tabulce doplněn grafem z něhož je zřejmé, že v tomto případě většinu naspořené částky činí vlastní příspěvky. Další významný podíl celkové naspořené částky činí výnosy, resp. zhodnocené vlastní prostředky, velmi významný podíl této částky rovněž činí příspěvky od státu.

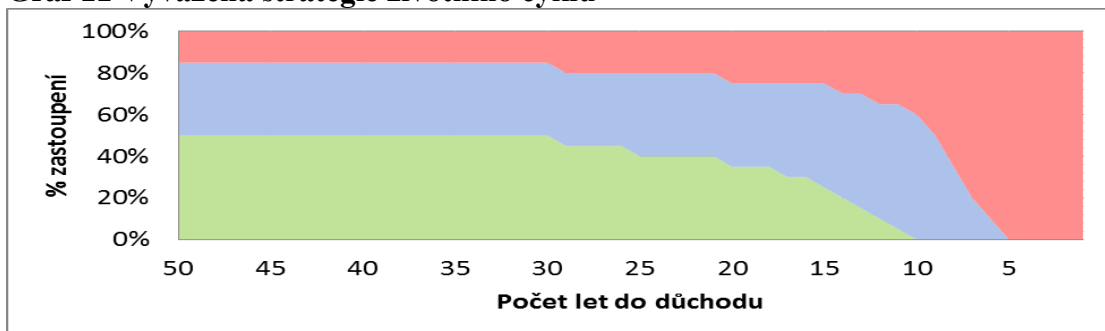
Graf 10 Porovnání výnosů se státními a vlastními příspěvky

Zdroj: vlastní zpracování

V případě, že by klient zvolil strategii životního cyklu, byla by mu doporučena vyvážená strategie, která má následující složení odvíjející se od počtu let do důchodu.

Graf 11 Vyvážená strategie životního cyklu

- Konzervativní účastnický fond
- Vyvážený účastnický fond
- Dynamický účastnický fond

Zdroj: interní materiál KB

Klient bude mít ve věku 67 let naspořenou částku v předpokládané výši 1 258 000,- Kč. Penzijní společnost mu začne vyplácet měsíční rentu. Klient využije možnost vyplácení renty na 20 let. Jakou výši měsíční renty bude moci klient pobírat? Předpokládejme opět garantované zhodnocení 1,5 % p.a.. Pro výši jeho měsíční renty využijeme vzorec zásobitele: K vyjadřuje celkovou výši naspořené částky.

$$K = (6\,000 \times 12) \times \frac{1,015^{20} - 1}{1,015^{20} \times (1,015 - 1)}$$

$$K = 1\,249\,200,- \text{ Kč}$$

Z propočtu je patrné, že výše měsíční renty je podstatně nižší než u mladšího klienta. Z výše uvedeného výnosu lze získat měsíční rentu ve výši 6000,- Kč. Aby mohl klient pobírat po dobu 20 let měsíční důchod ve výši 6 000,-, je nutné mít naspořeno 1 249 200,- Kč. V případě uvedeného klienta je tedy výše naspořené částky dostačující. Klient tedy bude mít státní důchod 11 847,- Kč a k tomu vlastní rentu ve výši 6000,- Kč. Celkově může disponovat s částkou 17 847,- Kč.

4.4.3 Věková kategorie 45 let

Ve věku 45 let je již poměrně pozdě zabývat se první myšlenkou zabezpečení se na stáří. Většina klientů v tomto věku má již pravděpodobně zabezpečeno spoření prostřednictvím transformovaného fondu, který si založila ještě za stávajících podmínek, dávno před vznikem důchodové reformy. Nicméně, pokud by tak neučinila, doporučili bychom jim strategii konzervativní. Opět bychom počítali s průměrnou mzdou a měsíčním příspěvkem 1 900,- Kč měsíčně. Na daňových odpočtech by uvedený klient získal navíc 32 400,- Kč.

Tabulka 23 Daňová úspora za 20 let

celková suma vkladů za rok	22 800
snížení daňového základu	10 800
úspora na daních za rok (15% z 10800)	1620
úspora na daních za 32 let	32 400

Zdroj: vlastní zpracování

Propočet doporučené investiční strategie je znázorněn v tabulce č. 21. Předpokládejme průměrné zhodnocení 2%. Pro výpočet celkové výše investičního výnosu je použit opět vzorec střadatele.

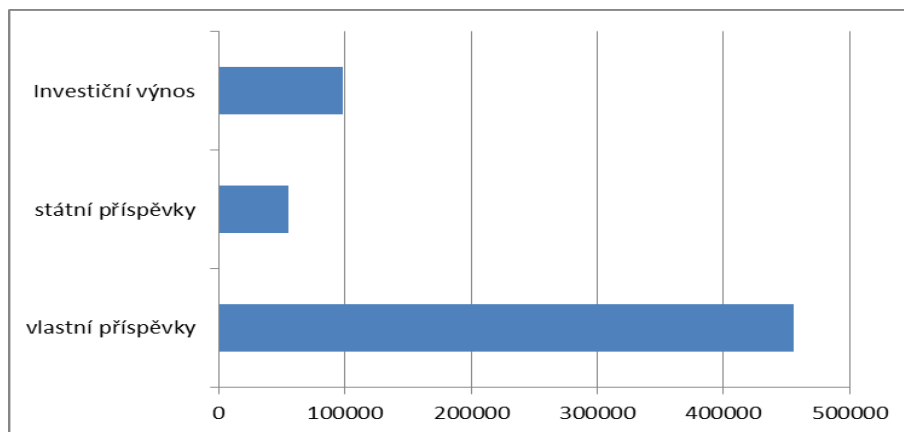
$$K = 22\,800 \times \frac{(1,02^{20} - 1)}{1,02 - 1} = 553\,980$$

Tabulka 24 Propočet zhodnocení pro klienta ve věku 45 let

Příspěvek účastníka	1 900,- Kč
Státní příspěvek	230,- Kč
Odchod do penze	2034
Investice	
dynamický fond	55%
konzervativní fond	45%
Průměrný výnos p.a.	2%
Vlastní příspěvky (1900 x 12 x 20)	456 000,- Kč
Státní příspěvky (230 x 12 x 20)	55 200 Kč
Celkový investiční výnos (553 980 – 456 000)	97 980,- Kč
Celková naspořená částka	609 180,- Kč

Zdroj: vlastní zpracování

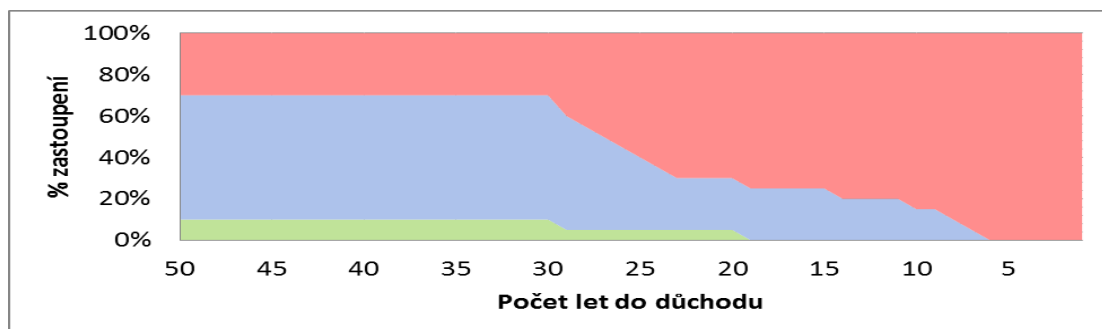
Pro lepší vizualizaci je propočet v tabulce doplněn grafem z něhož je zřejmé, že v tomto případě většinu naspořené částky činí vlastní příspěvky. Investiční výnos zde tvoří pouze čtvrtinu vlastních příspěvků, státní příspěvky jsou zde opět velmi významnou složkou.

Graf 12 Porovnání výnosů se státními a vlastními příspěvky

Zdroj: vlastní zpracování

V případě, že by klient zvolil strategii životního cyklu, doporučili bychom mu konzervativní strategii, která má následující složení odvíjející se od počtu let do důchodu

Graf 13 Konzervativní strategie životního cyklu

- Konzervativní účastnický fond
- Vyvážený účastnický fond
- Dynamický účastnický fond

Zdroj: interní materiál KB

Klient bude mít ve věku 65 let naspořenou částku v předpokládané výši 609 000,- Kč. Klient opět využije možnost vyplácení renty na 20 let. Jakou výši měsíční renty lze z vkladu dosáhnout? Předpokládejme garantované zhodnocení 1,5 % p.a.. Pro výši jeho měsíční renty využijeme vzorec zásobitele:

$$K = (3000 \times 12) \times \frac{1,015^{20} - 1}{1,015^{20} \times (1,015 - 1)}$$

$$K = 624\,600,- \text{ Kč}$$

Aby mohl klient pobírat po dobu 20 let měsíční důchod ve výši 3 000,-, je nutné mít naspořeno 624 600,- Kč. V případě uvedeného klienta není výše naspořené částky dostačující. Vzhledem k tomu, že se jedná o orientační propočty a výsledné částky se liší minimálně, budeme počítat s rentou ve výši 3000,- Kč. Klient tedy bude mít státní důchod 11 847,- Kč a k tomu vlastní rentu ve výši 3000,- Kč. Celkově může disponovat s částkou 14 847,- Kč.

V případě, že by výše uvedení klienti pracovali ve společnosti, v níž by jim zaměstnavatel přispíval, úspory by se opět zvýšily. Příspěvek na penzijní připojištění bývá u mnoha firem častým zaměstnaneckým benefitem. Pro zaměstnavatele spočívá hlavní výhoda v tom, že příspěvky na penzijní připojištění si může daňově odečítat, zatímco pokud by došlo ke zvýšení hrubé mzdy např. o 1 000 Kč, pro podnik by to znamenalo zvýšení jeho mzdových

nákladů o 1 340 Kč, protože musí za svého zaměstnance odvést 34 % z jeho hrubé mzdy na povinném pojistném. Příspěvky zaměstnavatele na penzijní připojištění, doplňkové penzijní spoření nebo životní pojištění jsou od roku 2013 daňově osvobozeny do souhrnné částky 30 000 Kč za rok.

4.5 Vypořádání třetího pilíře

Prostřednictvím III. Pilíře, nejdříve 5 let před důchodem, lze čerpat tzv. předdůchod. Občan není nucen zvolit předčasný důchod, který by měl za následek krácení jeho původního důchodového nároku a zároveň nezůstane bez prostředků v období, které je pro něj z hlediska možnosti jeho uplatnění na trhu práce obtížné. V rámci čerpání dávek z III. Pilíře lze zvolit tyto možnosti výplaty:

Obrázek 3 Způsoby výplaty třetího pilíře

III. Pilíř
prostředky účastníka se použijí na výplatu těchto dávek:
Starobní penze na určenou dobu (min. 3 roky). Nárok min. 60 měs. spořicí doby a 60 let věku
Invalidní penze na určenou dobu (min. 3 roky). Nárok min. 36 měs. spořicí doby a invalidita 3. st.
Jednorázové vyrovnání. Nárok min. 60 měs. spořicí doby a 60 let věku
Odbytné - nárok min. 24 měs. spořicí doby
Transformovaný fond - zůstávají zachovány:
Starobní penze(nárok min. 60 měs. započtené doby a 60 let věku).
jednorázové vyrovnání
doživotní penze
Výsluhová penze(nárok min. 180 měs. započtené doby)
Odbytné (nárok min. 12 měs. započtené doby)
vyplácí penzijní společnost
Úhrada jednorázového pojistného pro doživotní penzi (nárok min. 60 měs. spořicí doby a 60 let věku)
Úhrada jednorázového pojistného pro penzi na přesně stanovenou dobu s přesně stanovenou výší důchodu (nárok min. 60 měs. spořicí doby a 60 let věku)
penzi vyplácí pojišťovna

Zdroj: <http://www.kbps.cz/informace-pro-klienty/vyplata-davek/>, vlastní zpracování

Výjimkou je jednorázové vyrovnání, na které vznikne nárok až dosažením důchodového věku. Pro vznik nároku na jednorázové vyrovnání byla zvolena podmínka dosažení jiné

věkové hranice než u penzí, a to z důvodu naplnění cíle zákona, na základě něhož mají vznikat nároky na dávky, které by měly být vypláceny podle individuálního uvážení a potřeb účastníka po určité období před dosažením důchodového věku, nebo od určitého období před dosažením důchodového věku, kdy lze předpokládat ztíženou uplatnitelnost účastníka na trhu práce, případně jiné životní obtíže. Navrhované řešení by také umožňovalo kombinaci dávek, která je již ve stávajícím návrhu obsažena, neboli účastník by mohl zvolit výplatu penze jen z části svých prostředků, kterou si sám určí, a zbývající část by čerpal formou vybrané dávky po dosažení důchodového věku.

4.6 Předdůchod

Předdůchod je forma pravidelné dávky z doplňkového penzijního spoření. Je to možnost jak za výhodnějších podmínek čerpat penzi (až 5 let před dovršením důchodového věku), aniž by byl trvale krácen státní důchod z 1. Pilíře.

Obrázek 4 Rozdíl mezi předdůchodem a předčasným důchodem

Předdůchod	Předčasný důchod
účastník sám musí naspořit prostředky ve III. pilíři	je pobírán z veřejného systému (z I. Pilíře)
lze čerpat až 5 let před dovršením důchodového věku	lze čerpat: max. 3 roky před dosažením důchodového věku (důchodový věk méně než 63 let), nebo max. 5 let před dosažením důchodového věku (důchodový věk činí či přesahuje 63 let a občan dosáhl věku alespoň 60 let)
nemá negativní dopad na výši budoucího přiznaného starobního důchodu z I. Pilíře	trvalé krácení státního důchodu (za každých i započatých 90 kalendářních dnů dřívějšího odchodu)

Zdroj: vlastní zpracování

Hlavní výhody předdůchodu

- nesnižuje výpočet státního důchodu, protože doba pobírání předdůchodu je vyloučenou dobou.
- zdravotní pojištění hradí stát až do dosažení důchodového věku.
- v době pobírání předdůchodu je možné pracovat – lze se rozhodnout, zda započítat příjmy z pracovní činnosti v době pobírání předdůchodu.

- před žádostí o předdůchod je možné vložit na účet mimořádný vklad - pokud celková částka na účtu DPS nedosahuje potřebné výše, je možné těsně před žádostí o předdůchod vložit jednorázově takovou částku, aby mohl být požadovanou dobu předdůchod vyplácen.

Následující porovnání ukazuje, o kolik peněz by občan občan přišel, pokud by čerpal důchod o 3 roky dříve. Pokud by odešel klient do předčasného důchodu přesně o 3 roky dříve, měl by předčasný důchod 9 883 Kč, tj. 87,4% původní výměry. V případě, že by měl klient na svém důchodovém účtu částku ve výši min. 265 918 Kč, mohl by čerpat měsíční rentu ve výši 7 386 Kč a nemusel by odcházet do předčasného důchodu, který by mu byl krácen. Tím by zároveň za 20 let pobírání důchodu nepřišel o částku 342 000 Kč, což je rozdíl mezi výplatou měsíčního řádného důchodu a předdůchodu po dobu 20 let.

Tabulka 25 Propočet předčasného a řádného důchodu

Text	Řádný důchod	Předčasný důchod
Osobní vyměřovací základ	25 000 Kč	25 000 Kč
První redukční hranice	11 415 Kč	11 415 Kč
Druhá redukční hranice	3 532 Kč	3 532 Kč
Třetí redukční hranice	0 Kč	0 Kč
Výpočtový základ	14 947 Kč	14 947 Kč
Procentní výměra za odpracované roky	60	60
Základní výměra důchodu	2 340 Kč	2 340 Kč
Procentní výměra důchodu	8 968 Kč	8 968 Kč
Krácení důchodu (v %)	0	15,9
Krácení důchodu (v Kč)	0 Kč	1 425 Kč
Měsíční důchod	11 308 Kč	9 883 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

4.7 Spoření občanů na penzi v ČR

Durčák (2011) uvádí, že lidé se začínají zajímat o zabezpečení na penzi již v mladším a středním věku. Více než polovina dotazovaných (54%), kteří se zúčastnili internetového průzkumu na stránkách portálu Spokojenapenze.cz, chce začít spořit již ve věku 30 až 35 let. Dalších 29 % návštěvníků portálu uvedlo, že nejlépe je začít spořit ve věku 35 až 40 let. Naproti tomu nejmenší zájem o spoření projevili starší lidé. Počáteční věk spoření nad 65 let uvedlo pouze 6 % návštěvníků. Toto ukázal statistický vzorek 1500 návštěvníků, kteří využili webovou kalkulačku pro výpočet výše státní penze a částky, kterou je nutné ukládat pro zachování přijatelné životní úrovně v důchodovém věku. Dle APS (2014) počet účastníků penzijního připojištění v České republice ke konci srpna 2014 činil 4,84 mil. osob. Z toho 4,66 mil. účastníků mělo nainvestováno v transformovaných fondech. V účastnických fondech bylo nainvestováno 182,58 tis. Kč. Výše nainvestovaných prostředků v transformovaných fondech již 3 roky po sobě klesá

Tabulka 26 Počet účastníků transformovaných fondů

Počet účastníků transformovaných fondů v mil. osob	2012	2013	2014
	5,12	4,96	4,66

Zdroj: vlastní zpracování

Opačný trend ukazuje výše spravovaných finančních prostředků v transformovaných fondech. Dle APS (2014) objem spravovaných finančních prostředků účastníků penzijního připojištění ke konci srpna 2014 dosáhl 306,54 mld. Kč. Koncem roku 2013 přitom tento objem dosahoval částky 281,95 mld. Kč a koncem roku 2012 celkem 246,59 mld. Kč.

Tabulka 27 Objem investic v transformovaných fondech

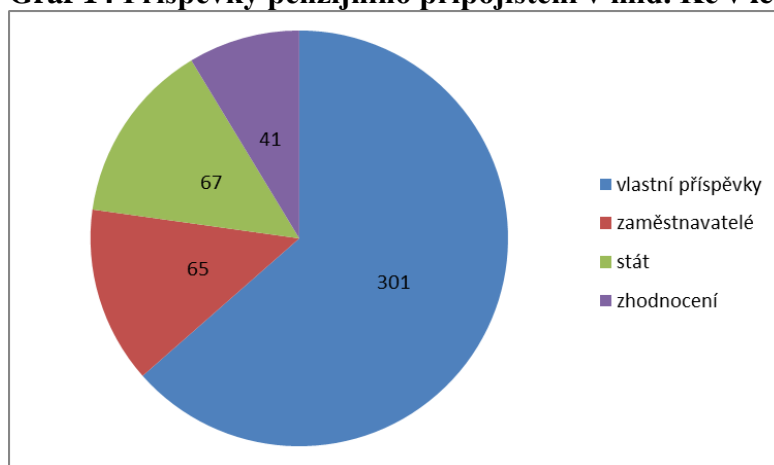
Investice v transformovaných fondech v mld. Kč	2012	2013	2014
	246,59	281,95	306,54

Zdroj: vlastní zpracování

V současné době si na stáří dle průzkumu APS spoří 67,1 % obyvatel České republiky. Nejčastější formou zajištění na stáří je III. důchodový pilíř, v němž má zainvestováno 53 % účastníků. Mezi nejčastější důvody, které lidem brání ve spoření na stáří je jejich špatná

finanční situace a nedůvěra ve spolehlivost institucí. Někteří účastníci průzkumu uvedli, že budoucnost neřeší. Výše měsíčního příspěvku účastníků penzijního připojištění v Česku činila v srpnu 2014 v průměru 563,- Kč. Koncem roku 2013 přitom dosahovala 546 Kč, průměrný měsíční příspěvek zaměstnavatele na penzijní připojištění koncem srpna činil 669,- Kč. Příspěvek zaměstnavatele dostávalo 19,86 % účastníků. U transformovaných fondů je to téměř 20 % a u účastnických fondů 16,45 % zaměstnanců. Účastníci penzijního připojištění v Česku uhradili na příspěvcích od roku 1995 do konce srpna 2014 částku 301 mld. Kč. K této částce přidali 65 mld. Kč zaměstnavatelé, 67 mld. Kč přidal stát. Zhodnocení penzijních fondů dosáhlo 41 mld. Kč.

Graf 14 Příspěvky penzijního připojištění v mld. Kč v letech 1995 – 2014

Zdroj: Asociace penzijních společností. *Průzkum 2014*. Data k 22.9.2014. Dostupné z: Česká informační agentura, ČIANEWS - Týdenní monitor - Finance 26/09/2014, vlastní zpracování

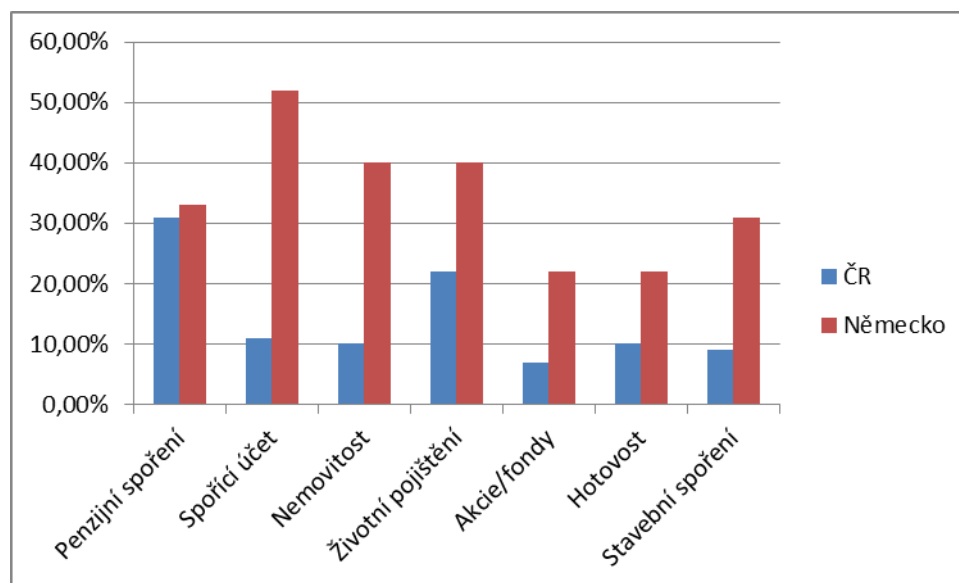
Finanční prostředky vyplacené v rámci systému penzijního připojištění za sledované období dosáhly 195 mld. Kč.

Pro vyšší účast v penzijním připojištění by mohla být zrušena věková hranice 18 let pro vstup do systému. Systému by také mohlo pomoci vyšší zapojení zaměstnavatelů, zvýšení státního příspěvku nebo automatické zapojení do systému.

Dle provedeného průzkumu internetového portálu chytryhonza.cz, kterého se zúčastnilo 10 tisíc respondentů, nejvíce občanů dává přednost penzijnímu připojištění, druhou nejčastěji volenou možností představovalo životní pojištění a následovaly investice do

nemovitostí a další. V porovnání se sousedním Německem, kde občané využívají více i jiné formy zabezpečení se na stáří. V Německu lidé spoří zejména prostřednictvím spořicích účtů, investují do nemovitostí, využívají životního pojištění, akcií i stavebního spoření. Z porovnaného průzkumu také vyplývá, že v Německu je obecně více využíváno spoření na stáří, než v ČR.

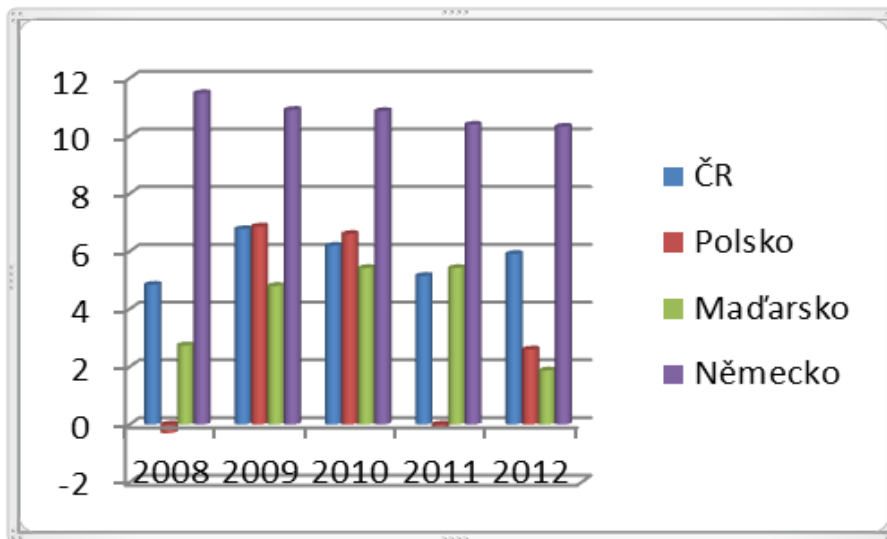
Graf 15 Zabezpečení občanů na stáří dle produktů

Zdroj: <http://www.investicniweb.cz/2013/3/28/jak-se-cesi-planuji-zabezpecit-na-stari-nejvice-veri-penzijnimu-pripojisteni-sporicim-uctum-nemovitostem/#prettyPhoto> (data k 28. 3. 2013), Zdroj: <http://www.opojisteni.cz/produkty/penzijni-pripojisteni/nemci-si-ukladaji-penize-na-stari-na-sporici-ucty/> (data k 29.7.2010), vlastní zpracování

S uvedeným výzkumem dále souvisí otázka, kolik českých domácností je finančně zajištěných, resp. má úspory. Ze statistik OECD vyplývá, že v porovnání s okolními zeměmi si České domácnosti spoří více než Polské a Maďarské, naproti tomu Německé domácnosti ve spoření zauímají v porovnání těchto uvedených zemí první místo. Všechny zmíněné země vykazují klesající trend tohoto ukazatele.

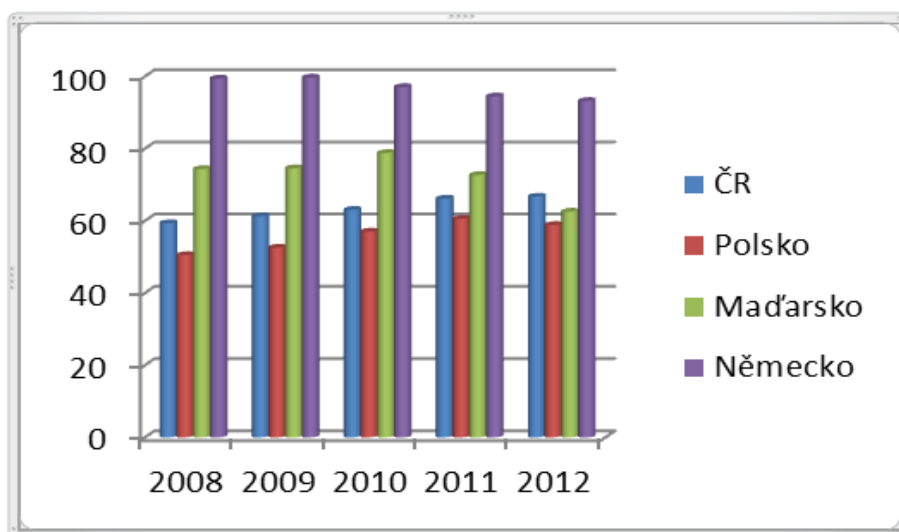
Graf 16 Poměr úspor domácností v % disponibilního důchodu domácností

Zdroj: Zdroj: OECD (2015), Household savings (indicator). doi: 10.1787/cfc6f499-en (Accessed on 22 February 2015), vlastní zpracování

V uvedeném průřezu je dobré zohlednit ukazatel zadluženosti. české domácnosti v porovnání s okolními zeměmi jsou méně zadlužené než maďarské a německé domácnosti, které opět zaujímají prvenství tohoto ukazatele. Nejméně zadlužené jsou v tomto porovnání polské domácnosti.

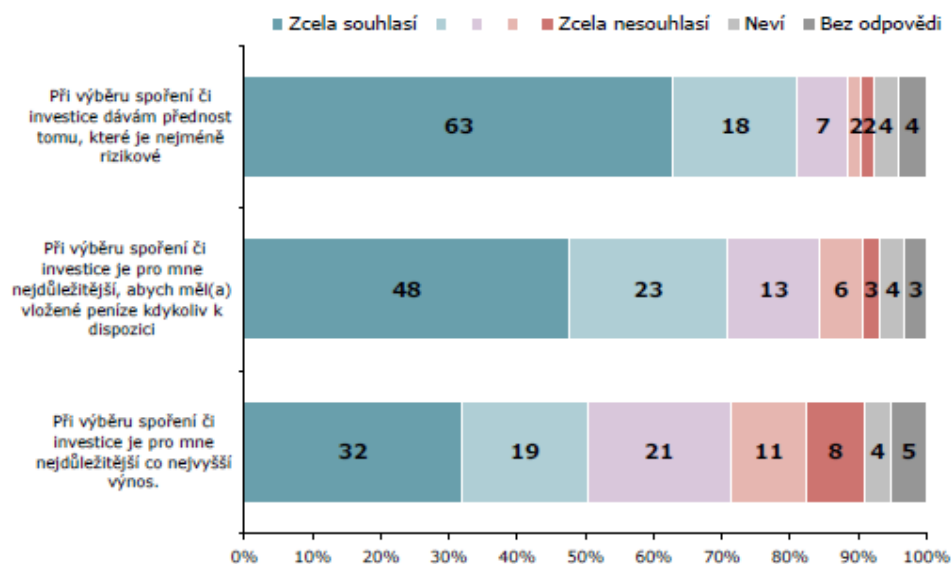
Graf 17 Zadluženost domácností v % disponibilního důchodu domácností

Zdroj: Zdroj: OECD (2015), Household debt (indicator). doi: 10.1787/f03b6469-en (Accessed on 22 February 2015), vlastní zpracování

Posledním aspektem, který je třeba zohlednit při posuzování českého prostředí, je analýza citlivosti občanů vůči riziku. Z uvedeného průzkumu, který byl proveden v roce 2010 agenturou STEM na žádost ČNB a MFCR, vyplývá, že většina klientů preferuje nízké riziko, naproti tomu by, ale požadovala vysokou likviditu a vysoký výnos, což je neslučitelné s principy investičního trojúhelníku.

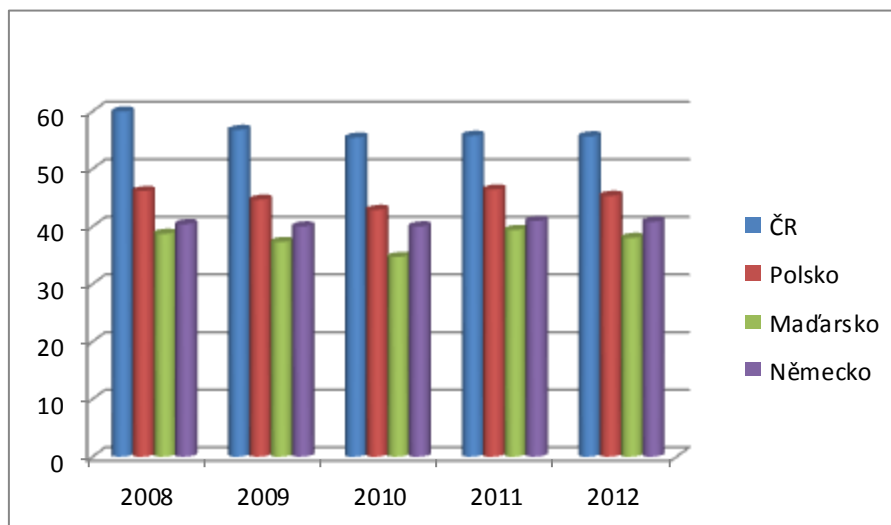
Graf 18 Rozhodovací aspekty investování

Zdroj: finanční gramotnost v ČR 2010, <http://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/odborne-studie-a-vyzkumy/2012/vyzkumy-k-financni-gramotnosti-9406> (data k 31.10.2010)

Uvedený průzkum je doplněn o porovnání s okolními státy. V porovnání s okolím je v České republice oblíbenou formou uložení peněz hotovost a vklady v bance.

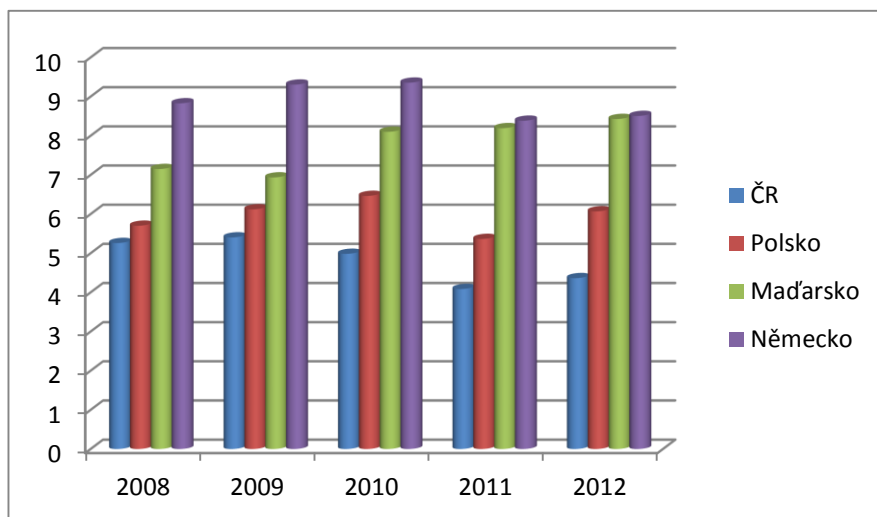
Graf 19 Hotovost a vklady v % z celkových finančních aktiv domácností

Zdroj: Zdroj: OECD (2015), Household debt (indicator). doi: 10.1787/f03b6469-en (Accessed on 22 February 2015), vlastní zpracování

Naproti tomu v sousedních státech jsou více oblíbené investice do investičních fondů, kde ČR zaujímá v daném srovnání poslední místo.

Graf 20 Investiční fondy a akcie v % z celkových finančních aktiv domácností

Zdroj: Zdroj: OECD (2015), Household debt (indicator). doi: 10.1787/f03b6469-en (Accessed on 22 February 2015), vlastní zpracování

4.8 Další možnosti finančního zajištění

Je mnoho dalších možností, jak se na stáří zajistit. Lze zmínit např. spoření v investičním životním pojištění, stavební spoření, pravidelné investice do různých podílových fondů.

Zajištění lze řešit např. nákupem nemovitosti, jejím pronajímáním a v budoucnu jejím prodejem.

4.8.1 Investiční životní pojištění

Investiční životní pojištění je další možnou alternativou, která je podporována ze strany státu a kterou lze využít na spoření do budoucna. Daňové výhody může čerpat občan, který má smlouvu uzavřenou minimálně do 60 ti let věku, její platnost je minimálně 5 let, smlouva je rezervotvorná a pojistník je zároveň pojištěným. Výhodou jsou pro klienta tyto daňové úlevy a dále možnost, zvolit si obmyšlenou osobu pro případ, že klient zemře. V tomto případě nepodléhá plnění z pojištění dědictví a peníze získá osoba uvedená, jako obmyšlený. Nevýhodou často bývají vysoké vstupní poplatky a nemožnost mimořádných výběrů, pokud se klient rozhodne daňové výhody uplatňovat.

Pokud si např. klient ve věku 35 let dané pojištění bude uplatňovat pro daňové odpočty, získá každý rok daňovou úsporu ve výši 1800,- Kč (15% daň z maximální částky 12000,- Kč pro odpočet). Za 25 let si tedy klient může zvýšit zhodnocení peněz ještě o 45 000,- Kč (1800 x 25). U výběru investičního životního pojištění je vhodné zajímat se o výši poplatků a zhodnocení.

4.8.2 Pravidelná investice do fondů

Pravidelná investice do fondů představuje další možnost, jak lze peníze spořit a zároveň zhodnocovat. Na finančních trzích je v dnešní době bohatá nabídka investičních fondů a klient si tak může postavit vlastní strategii spoření na penzi, aniž by byl nucen využít spoření v penzijním fondu. Fondy v rámci třetího pilíře fungovaly stabilně a dlouhodobě, ovšem nevykazovaly efektivní zhodnocení. Investiční strategie byla směřována téměř vždy do cenných papírů, resp. státních dluhopisů, které jsou pro účely dlouhodobého investování nejméně vhodné. U dlouhodobých investic (10 let a více) je dobré upřednostit vyšší výnosy i za cenu vyššího rizika. Při pravidelné měsíční investici do akcií se není třeba starat o nepříznivé historické vývoje finančních trhů v podobě např. pád Lehman Brothers, nebo finanční krize v Řecku. Není důvod ke znepokojení ani v případě, že akciové indexy poklesnou i o více než polovinu. Do důchodu zbývá ještě mnoho let a za pár let se situace na akciovém trhu opět otočí. Důkazem je fakt, že některé akcie vydělaly od roku 2009 víc než sto procent. Naproti tomu fondy penzijního spoření v důsledku své investiční strategie

směřované převážně do mírně výnosných dluhopisů zaznamenaly znehocení mnohem nižší.

4.8.3 Spořicí účty

Spořicí účty představují, vzhledem k nízké nabídce úrokových sazeb, v současnosti nejméně výhodnou možnost pro dlouhodobé ukládání finančních prostředků. Obvyklá úroková sazba se pohybuje v rozmezí 0,01 – 1,5% dle podmínek a nabídek banky. Jsou přístupné kdykoli, proto zde může být tendence klientů k častým výběrům a riziko nenaspoření si požadované částky.

5 Výsledky a diskuse

Závěrem lze konstatovat, že celá problematika důchodového systému v ČR je velmi složitá. Práce byla zpracována v období zásadních změn, kdy se jednalo o zrušení druhého pilíře a způsobech, jak druhý pilíř ukončit. V rozboru druhého pilíře byla shledána zásadní fakta, která nasvědčují tomu, že původní systém není dokonalý. Hlavní nedokonalosti spočívají v tom, že druhý pilíř se efektivně vyplatí občanům mladším, cca do 30 let věku a s vyššími příjmy. Další nedokonalosti byly shledány ve způsobu vyplácení penzí, např. výplata po dobu 20 let. Není dořešena otázka valorizací, a protože systém provozují soukromé společnosti, jsou zde i vysoké transakční náklady. Dalším aspektem nedokonalosti druhého pilíře je nemožnost z něho vystoupit a pokud klient neshledá vývoj účastnických fondů zajímavým, není pro něj cesta zpět. Další nevýhodou je nemožnost výběru naspořených prostředků. Pro ponechání druhého pilíře lze uvést výhodu jistoty, že klient bude mít naspořené alespoň nějaké finanční prostředky na stáří.

Vzhledem ke stále se zhoršující demografické situaci v ČR je nezbytné, abychom přemýšleli o finančním zajištění se na stáří včas. Jedním z efektivních způsobů je ukládání finančních prostředků do třetího pilíře. Pro danou skutečnost hovoří fakt, vyplývající z grafů 8 a 10, umístěných v praktické části práce. Ty ukazují poměr vlastních naspořených příspěvků vůči zhodnocení a příspěvků od státu. Konkrétně se jedná o skutečnost, že pokud klient začne spořit ve věku 25 let, převyšuje jeho investiční výnos o více než třetinu vlastní příspěvky. U klienta, který začne se spořením o 10 let později, tedy ve věku 35 let, je tento trend opačný. Vlastní příspěvky převyšují výnos o třetinu. Dalším faktem, hovořícím ve prospěch spoření ve fondech třetího pilíře je potenciální příspěvek

zaměstnavatele, který může tvořit významnou část měsíčního vkladu. V případě, že se klient rozhodne investovat již ve 20 letech, činí poměr vlastních prostředků zhruba 1/3 celkové finální částky. Tento poměr se zmenšuje s přibývajícím věkem. Klient by se měl o tuto problematiku začít zajímat v okamžiku své první výplaty, přičemž doporučená částka pro spoření je 10% čistého příjmu. Toho lze docílit dostatečnou motivovaností zaměstnavatelů a firem k příspěvkům pro své zaměstnance. Tímto způsobem by mohlo dojít k značnému pokrytí už i mladších věkových kategorií. Dále je nutné zvýšit informovanost obyvatel prostřednictvím médií a případně bankovních a dalších finančních institucí. Zároveň je doporučováno, aby klient ve věku 20 – 30 let začal investovat dynamičtěji do akciových fondů. Poměr akciové složky by měl činit více jak 2/3 vlastního vkladu a v průběhu života by poměr této akciové složky postupně klesal ve prospěch konzervativních fondů. Pokud klient začne spořit na důchod až ve 45 letech, bylo by vhodné zvolit strategii opačnou. Penzijní společnosti mají také tzv. balíčky na míru, které jsou nazývány „strategiemi životního cyklu“, kde je přímo nastaven poměr jednotlivých složek - akciové, dluhopisové, smíšené. Pokud se klient ocitne alespoň 5 let před dosažením důchodového věku v situaci, že ztratí zaměstnání, nemůže najít práci, nebo se mu pracovat již nechce, lze využít předdůchod. Propočtení v tabulce 25 vyjadřuje, že pokud by klient tuto možnost neměl, mohl by dosáhnout ztráty až 12,6% řádné výměry důchodu. Může se jednat o stovky i tisíce korun v případě, že by bylo nutné čerpat řádný důchod předčasně. Takto není původní důchod krácen a tato možnost je příznivá pro tíživé finanční situace starších klientů. Z průzkumů veřejného mínění, zpracovaných agenturou Stem, veřejně přístupných z investičních webů a prezentovaných v periodiku asociace penzijních společností, které jsou uvedeny v grafech 14, 15, 16 v závěru analytické části práce bylo zjištěno, že penzijní připojištění patří u české populace k oblíbeným způsobům investování a většina českých domácností si uvědomuje nutnost finanční rezervy, která by rodinu zajistila v případě nepříznivých životních situací. Z průzkumu, který byl uskutečněn ministerstvem financí České republiky a je uveden v grafu 18 vyplývá, že přístup občanů ČR k investicím je velmi konzervativní. Většina klientů preferuje nízké riziko, vysokou likviditu a vysoký výnos, což je neslučitelné s principy investičního trojúhelníku (výnos, likvidita, riziko). Základní investiční doporučení vyplývající z této práce v současné době dle uvedených průzkumů preferuje pouze menšina české populace, ta zhodnocuje své finanční prostředky prostřednictvím penzijního spoření. Většina populace ČR se zaměřuje

na jistotu, kterou pro ně představuje transformovaný fond, o čemž vypovídá trend zvyšování objemu investic v transformovaných fondech, uvedený v tabulce 27.

6 Závěr

Zavedení důchodové reformy bylo pro Česko nutností. Efekty vyplývající z druhého pilíře byly na základě výše uvedeného zjištění shledány nedostačujícími. O vstup do II. Pilíře je malý zájem, obsahuje mnoho nedokonalostí, a proto bude zrušen. Dalším nedostatkem důchodového systému ČR je, že stát zvýhodňuje ve výši vyplácených důchodů občany s nízkými příjmy (tj. 50% průměrného příjmu). V propočtech důchodu z prvního pilíře bylo zjištěno, že lidé s vyššími příjmy, tj. s čistým příjmem, který odpovídá 150% průměrné mzdy v ČR jsou v náhradovém poměru důchodu v současné době znevýhodněni. K udržení stávající životní úrovně musí spořit více, než občasné s nízkými příjmy, tj. 50% průměrné mzdy. Ostatní země mají náhradový poměr v těchto dvou kategoriích vyrovnanější, údaje vyplývají z tabulky 14 v analytické části práce. V porovnání s okolními zeměmi (graf 16) mají české domácnosti více úspor než polské a maďarské, naproti tomu německé domácnosti ve spoření zaujímají v porovnání těchto uvedených zemí první místo. To může být způsobeno vyšší ekonomickou výkonností země. Všechny zmíněné země vykazují klesající trend tohoto ukazatele. České domácnosti v porovnání s okolními zeměmi jsou méně zadlužené než maďarské a německé domácnosti, které opět zaujímají prvenství tohoto ukazatele. Nejméně zadlužené jsou v tomto porovnání polské domácnosti (graf 17).

Důchodová reforma přinesla do povědomí lidí nové informace a lidé se začali o danou problematiku více zajímat a uvažovat o zabezpečení do budoucnosti. Jejich finanční rozhodování je zaměřeno velmi konzervativně. Z uvedeného rozboru vyplývá, že chování občanů ČR je v rozporu se základními investičními doporučeními a že počet účastníků v transformovaných fondech penzijního spoření v ČR má klesající tendenci. Dochází ke zvyšování vlastních příspěvků občanů, kdy v roce 2013 činila průměrná výše příspěvku 546,- Kč a již začátkem roku 2014 stoupla na 563,- Kč a stále roste, což ukazuje průměrná výše příspěvku 669,- Kč v srpnu 2014. Tato skutečnost vychází z analýzy Asociace penzijních společností. V případě zaměření se na zásadní rozhodující aspekt, což je citlivost vůči riziku lze konstatovat, že většina české populace je v porovnání s okolními

státy stále velmi konzervativní, proto je důležité poskytovat alespoň základní pohled a návod pro občany, jak a kam investovat, aby získali odpovídající výnos.

Doporučuji:

- zvýšení motivovanosti zaměstnavatelů vůči příspěvkům pro své zaměstnance

Zaměstnavatel si v současné době může uplatnit daňový odpočet až do výše 30 tisíc Kč, v případě, že přispívá zaměstnanci na penzijní spoření. Z průzkumu asociace penzijních společností v roce 2014 vyplývá, že tuto možnost využívá v současnosti zhruba 20% zaměstnavatelů. Bylo by dobré zvýšit informovanost již při vstupu nového zaměstnance do firmy, tento benefit by mohly personální agentury a pracovní servery více zdůrazňovat a tím i zvyšovat loajalitu svých zaměstnanců. V rámci penzijních společností stojí za zamyšlení, zda by určité procento zisku mohly poskytnout jako odměnu zaměstnavateli. Tím by jistě došlo ke zvýšení motivace zaměstnavatelů k uzavírání smluv. V tomto systému by ale musela být nastavena přesná pravidla, aby nedocházelo k vysokým poplatkům pro zaměstnance, např. maximální procentní hranice výše odměny.

- větší povědomost o spoření si na penzi

Lidé sice vnímají, že by si měli spořit na stáří, přesto mnoho z nich, tuto skutečnost podceňuje. Uvedené tvrzení je podloženo klesajícím vývojem počtu účastníků penzijního spoření uvedeném v průzkumu asociace penzijních společností v letech 2012–2014. Někteří nepřemýšlejí nad budoucností, jiní stále neberou v úvahu skutečnost, že stát bude v době odchodu pracovníků do penze vyplácet důchody, které nepokryjí jejich životní standard. Bylo by dobré vypracovat systém informovanosti s praktickými příklady, které by jasně ukazovaly, že je dnes již nezbytností se na stáří zajistit. Např. sponzorované spoty v televizním vysílání podporované ministerstvem financí ČR.

- vzdělávání dětí k odpovědnosti za svou budoucnost

Vzdělávání dětí a jejich vedení k finanční gramotnosti, je dnes již součástí výuky základů finanční matematiky na základních a středních školách. Doporučuji toto téma rozšířit o praktické životní situace formou her. Na středních školách rozšířit spolupráci o přednášky praktického charakteru např. navázáním spolupráce s komeřními bankami.

- podpora soudržnosti rodin

Rodinná politika a podpora soudržnosti mezi lidmi by měla patřit k dalším programovým politickým cílům. Současná společnost se spoléhá více na pomoc státu, než na pomoc v rámci vlastní rodiny. Např. péče o seniora by mohla být zvýhodněna státním příspěvkem, nebo výhodnějšími daňovými odpočty pro osobu, která pečuje o rodiče starší 65 let.

- zvyšování důvěry v politický systém ČR

zvyšování důvěry v politický systém ČR je významná a velmi podstatná součást celé problematiky. Lidé budou ochotni spořit peníze, pokud budou důvěřovat v sílu a stabilitu svého státu, případně zainteresovaných institucí.

Literatura:

BISKUP, Jiří a Vladimír VOŘÍŠEK. Důchodové pojištění. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2005, 406 s. ISBN 80-86861-38-4.

DUKOVÁ, Ivana, Martin DUKA a Ivana KOHOUTOVÁ. Sociální politika: učebnice pro obor sociální činnost. 1. vyd. Praha: Grada, 2013, 200 s. ISBN 978-802-4738-802.

Důchodová reforma v České republice, ve Švýcarsku a ve Francii: La réforme des pensions en République tcheque, en Suisse et en France. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2007, 79 s. ISBN 978-80-85889-92-5.

Důchodová reforma, jak bude fungovat bez II. pilíře?: (anebo, Nepůjde II. pilíř zrušit? Čeká nás nekonečné prodlužování důchodového věku? Jak významné budou předdůchody? Co dá lidem III. pilíř? Za co "dává" stát 3% z hrubé mzdy k 2% vlastních úspor?) : 26. února 2013 ; Finanční spoluúčast zaměstnanců : 11. dubna 2013 : sborník textů. Dráčov: Fontes Rerum, 2013, 191 s. ISBN 978-80-86958-33-0.

DVOŘÁKOVÁ, Zuzana a Luboš SMRČKA. Finanční vzdělávání pro střední školy: se sbírkou řešených příkladů na CD. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011, xix, 312 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-807-4000-089.

Jak ovládnout své peníze: finanční plánování pro každého. 1. vyd. Brno: BizBooks, 2013, 227 s. ISBN 978-80-265-0127-5.

JANDA, Josef. Zajištění na stáří: jak se co nejlépe připravit na podzim života. 1. vyd. Praha: Grada, 2012, 197 s. Finance pro každého. ISBN 978-80-247-4400-1.

KREBS, Vojtěch a kol.: Sociální politika, 4. přepracované a rozšířené vydání, Praha, ASPI, a.s., 2007, 504 str., ISBN: 978-80-7357-276-1.

LOUŽEK, Marek. Důchodová reforma - revoluce, nebo evoluce?. Praha: Občanský institut, 2008, 15 s. ISBN 978-80-86972-26-8.

PIKORA, Vladimír a Markéta ŠICHTAŘOVÁ. Všechno je jinak, aneb, Co nám neřekli o důchodech, euru a budoucnosti. 1. vyd. Praha: Grada, 2011, 224 s. ISBN 978-80-247-4207-6.

RUBEŠ, Lukáš. Doplnkové penzijní spoření a důchodové spoření: pro finanční poradce, zaměstnavatele a budoucí důchodce. Úvaly: Systemia, c2013, 137 s. ISBN 978-80-260-3892-4.

RYTÍŘOVÁ, Lucie. *Důchodový systém v České republice*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2013, 115 s. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7263-821-5.

SYROVÝ, Petr. *Jak si spořit na důchod: zorientujte se v důchodové reformě*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012, 152 s. ISBN 978-80-247-4479-7.

ŠÍDLO, Dušan. *Jak nás podvádějí: pravda o finančním trhu a penzijní reformě : odtajněno*. 1. vyd. Praha: Aladin agency, 2012, 207 s. ISBN 978-80-904345-2-3.

VARADZIN, František. *Sociální a ekonomická rizika soudobého vývoje*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2011, 180 s. ISBN 978-80-7431-053-9.

VOSTATEK, Jaroslav, Peter ZBORNÍK, Tomáš FIALA a Vít KLEPÁRNÍK. *Návrh penzijní reformy: (verze s NDC)*. Vyd. 1. Praha: Cesta, 2012, 18 s. ISBN 978-80-905134-3-3.

VOSTATEK, Jaroslav: *Sociální a soukromé pojištění*, 1. vydání, Praha, Codex Bohemia, s r.o., 1996, 601 str. ISBN: 80-85963-21-3.

Sborník textů č. 32/2010. *Světová finanční a hospodářská krize: je to za námi?* 1. Seminář. Praha: Fontes Rerum, 2010. 130 s. ISBN 978-80-86-958-19-4.

Internetové zdroje:

Bezděk, Vladimír. *Jakou preferuji variantu ukončení druhého pilíře?* [online]. [cit. 11. 7. 2014]. Dostupné z: <http://www.ceskereformy.cz/jakou-preferuji-variantu-ukonceni-druheho-pilire/>.

Bezděk, Vladimír. *Efektivita penzijních společností vs. ČSSZ*. [online]. [cit. 18. 7. 2014]. Dostupné z: <http://www.investujeme.cz/efektivita-penzijnich-spolecnosti-vs-cssz/>.

Důchodová reforma. *III. pilíř českého důchodového systému – doplňkové penzijní spoření* [online]. Poslední aktualizace 14. 8. 2014 [cit. 15. 9. 2014]. Dostupné z: <http://www.duchodovareforma.cz/penzijni-pripojisteni/iii-pilir-ceskeho-duchodoveho-systemu-bude-doplňkove-penzijni-sporeni/>.

Důchodová reforma. *Penzijní společnosti* [online]. [cit. 15. 7. 2014]. Dostupné z: <http://www.duchodovareforma.cz/penzijni-spolecnosti/>.

- Durčák, Kamil. *O spoření na penzi se zajímají hlavně třicátníci* [online]. [cit. 16.12.2011]. Dostupné z: <http://www.investujeme.cz/o-sporeni-na-penzi-se-zajimaji-hlavne-tricatnici/>.
- Finanční noviny. *Důchodový věk se prodlužuje nejen v Česku* [online]. [cit. 20.8. 2014]. Dostupné z: <http://www.investujeme.cz/duchodovy-vek-se-prodluzuje-nejen-v-cesku/>.
- Gola, Petr. *Spoléhat se na státní důchod, čísla říkají ne* [online]. [cit. 7.8. 2014]. Dostupné z: <http://www.ceskereformy.cz/spolehat-se-na-statni-duchod-cisla-rikaji-ne/>.
- Kurzy.cz. *Průměrné mzdy* [online]. Poslední aktualizace 11.03.2014 [cit. 12. 8. 2014]. Dostupné z: <http://www.kurzy.cz/makroekonomika/mzdy/>.
- Ministerstvo financí ČR. *Makroekonomická predikce – červenec 2014* [online]. [cit. 28. 7. 2014]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/prognozy/makroekonomicka-predikce/2014/makroekonomicka-predikce-cervenec-2014-18509>.
- Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Důchodové pojištění: Obecná informace k zákonu o důchodovém pojištění* [online]. [cit. 15. 9. 2014]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/3>.
- Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Finanční trhy II - pojišťovnictví a penzijní produkty* [online]. Poslední aktualizace 27.8.2013 [cit. 15. 9. 2014]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/regulace/penzijni-sluzby-a-systemy/duchodova-reforma/zakladni-informace>.
- Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Změny v důchodové reformě* [online]. [cit. 1. 6. 2011]. Dostupné z: <http://duchodovareforma.mpsv.cz/cs/2>.
- OECD. *Net pension replacement rates: Low and high earners* [online]. [cit. 28.11.2013]. Dostupné z: http://www.oecd-ilibrary.org/finance-and-investment/pensions-at-a-glance-2013/net-pension-replacement-rates-low-and-high-earners_pension_glance-2013-graph62-en.
- Penzijní společnost KB. *Výplata dávek z III. Pilíře*. [online]. [cit. 12.9. 2014]. Dostupné z: <http://www.kbps.cz/informace-pro-klienty/vyplata-davek/>.
- Penzijní společnost KB. *Předdůchody*. [online]. [cit. 12.9. 2014]. Dostupné z: <http://www.kbps.cz/iii-pilir/predduchody/>.
- Penzijní společnost KB. *Strategie životního cyklu*. [online]. [cit. 12.9. 2014]. Dostupné z: <http://www.kbps.cz/jak-sporit-na-penzi/slovnicek-pojmu/strategie-zivotniho-cyklu/>.
- Samek, Vít. *Komise chce posílit třetí pilíř procentními odvody ze mzdy*. [online]. [cit. 8.9. 2014]. Dostupné z: <http://www.ceskereformy.cz/komise-chce-posilit-treti-pilir-procentnimi-odvody-ze-mzdy/>.
- Singer, Miroslav. *Situace na trhu práce se díky růstu ekonomiky zlepšila* [online]. [cit. 19.9. 2014]. Dostupné z: <http://www.investujeme.cz/singer-situace-na-trhu-prace-se-diky-rustu-ekonomiky-zlepsila/>.

Zámečník, Petr. *Penzijní spoření: Vyplatí se jít do rizika?* [online]. [cit. 11. 7. 2014].
Dostupné z: <http://www.ceskereformy.cz/penzijni-sporeni-vyplati-se-jit-do-rizika/>.

Periodika:

Asociace penzijních společností. *Průzkum 2014*. Data k 22.9.2014. Dostupné z: Česká
informační agentura, ČIANEWS - Týdenní monitor - Finance 26/09/2014.